

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: B4103 Zootechnika
Studijní obor: Zootechnika
Katedra: Katedra zootechnických věd
Vedoucí katedry: prof. Ing. Miloslav Šoch, CSc., dr.h.c.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
Využití a výcvik ovčáckého psa

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jana Zedníková, Ph.D.
Autor bakalářské práce: Michaela Vilimovská

České Budějovice, 2020

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Zemědělská fakulta

Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Michaela VILIMOVSKÁ**
Osobní číslo: **Z17202**
Studijní program: **B4103 Zootechnika**
Studijní obor: **Zootechnika**
Téma práce: **Využití a výcvik ovčáckého psa**
Zadávací katedra: **Katedra zootechnických věd**

Zásady pro vypracování

V České republice je dlouhodobě velmi rozšířeným a oblíbeným chov psů, sportovní kynologie či využívání psů v oblasti myslivosti a lovu. Tradičně také byla v zemědělské praxi využívána při manipulaci se stády ovcí ovčácká plemena (NO, slovenský čuvač, skotská kolie). Od 70. let minulého století se pořádala Mistrovství v ovládání ovčáckých a pasteveckých psů. Od 90. let se pak z pasení se psem (ubývání velkých stád, dovozu nových specializovaných plemen), postupně stala jedna z nových sportovních aktivit a sportovní pasení se psem získává čím dál více příznivců.

Cílem práce bude na základě literárních údajů zpracovat přehled o využití psa, historii využívání ovčáckých psů v ČR, charakterizovat jednotlivá ovčácká plemena psů, dále pak o výživě, výcviku a tréninku psa k pasení.

Na základě vlastního sledování a evidence výcviku ovčáckého psa zaznamenáte frekvenci, rozsah a způsob tréninku v závislosti na postupně získávaných zkušenostech psa a vypracujete tréninkový plán pro psa v prvním roce výcviku.

Ze zjištěných výsledků vyvodíte praktická doporučení pro majitele psů, kteří by se výcvikem psa ke sportovnímu pasení ovcí chtěli zabývat.

Rozsah pracovní zprávy: 30 – 40 stran
Rozsah grafických prací: 2 grafy, 2 tabulky
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam doporučené literatury:

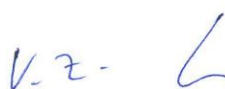
Arvelius, P., Malm, S., Svartberg, K., Strandberg, E.: Measuring herding behaviour in Borde collie – effect of protocol structure on usefulness for selection. Journal of Veterinary Behaviour (2013) 8, 9-18
Čísařovský, M.: Pes – nekonečný příběh od pravěku do třetího tisíciletí. CANIS Praha 2008, 902 s.
Loučka, R.: Pasení se psem – metodická příručka výcviku. SCHOK ČR Brno 2008, 102 s.
Loučka, R.: Pasení se psem – Sport, práce i zábava. PLOT 2016, 196 s.
Procházka, Z.: Chov psů. Paseka 2005, 320 s.
Turcsán, B., Kubinyi, E., Miklósi, A.: Trainability and boldness traits differ between dog breed clusters based on conventional breed categories and genetic relatedness. Applied Animal Behaviour Science 132 (2011) 61-70

Publikace zabývající se sledovanou problematikou v odborných časopisech – Pes přítel člověka, Psí sporty, Journal of Central European Agriculture, Applied Animal Behaviour Science, Journal of Veterinary Behavior

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jana Zedníková, Ph.D.
Katedra zootechnických věd

Datum zadání bakalářské práce: 1. března 2019
Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2020

V Českých Budějovicích dne 5. března 2019

prof. Ing. Miloslav Šoch, CSc., dr. h. c.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Česká republika 1994 370 05 České Budějovice

prof. Ing. Václav Matoušek, CSc.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne:

.....
Michaela Vilimovská

Poděkování

Děkuji paní Ing. Janě Zedníkové, Ph.D. za pomoc, poskytnuté rady a vstřícný přístup při vypracování této bakalářské práce. Také děkuji paní Janě Kautské a paní Daniele Rájové za vedení při výcviku a poskytnuté rady.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá problematikou využití psa při sportovním pasení, které vychází z využití psa na farmě a má prověřit jeho schopnosti ovládat stádo. Dále je v práci uvedena charakteristika plemen, která se k pasení používají.

Výcvik sledovaného psa byl realizován v 5 fázích ve 2 výcvikových centrech pod vedením zkušených instruktorek. Ve druhé fázi pes absolvoval neoficiální zkoušku Test přirozených vloh ovčáckého psa – NHAT (Natural Herding Aptitude Test) s hodnocením „prospěl“ v části Socializace a „výborně“ v části Vlohy ovčáckého psa. Výcvik byl ukončen úspěšným absolvováním neoficiálních závodů s umístěním na čtvrtém místě z 12 psů.

Nejčastěji využívanými psy pro sportovní pasení jsou plemena border kolie, australský ovčák a krátkosrstá kolie. Možnost navštěvovat tréninky v několika výcvikových areálech a konzultovat výcvik s více instruktory má pozitivní vliv na celkový postup ve výcviku. Nedílnou součástí celkového výkonu dvojice je úloha psovoda, který musí povely psovi dávat včas a odhadnout správně situaci. Když při výcviku nastane komplikace, není vhodné psa do práce nutit, aby neztratil zájem. Na závodech, které prověří připravenost psa i psovoda, by se měl psovod snažit nepodléhat stresu, aby neovlivnil výkon psa povely vysílaných tělem.

Klíčová slova: pes, pasení ovcí, metodika výcviku, border kolie

Abstract

The bachelor thesis deals with the issue of the use of a dog in competitive herding, which is based on the use of a dog on the farm and to verify its ability to control the herd. Furthermore, the thesis describes the characteristics of breeds that are used for herding.

The training of the monitored dog was carried out in 5 stages at 2 training centers under the guidance of experienced instructors. In the second phase, the dog passed the unofficial Natural Herding Aptitude Test (NHAT), with the rating "passed" in the Socialization section and "excellent" in the Shepherd Talent section. The training was completed by successful completion of unofficial competition with fourth place out of 12 dogs.

The most commonly used dog breeds are Border Collie, Australian Shepherd, and Smooth Collie. The possibility to attend training sessions in several training areas and to consult training with more instructors has a positive effect on the overall training progress. An integral part of the overall performance of the pair is the role of the handler, who must give commands to the dog in time and correctly estimate the situation. When complications occur while training, it is not advisable to force the dog to work, as it might lose interest. At the competition that tests the readiness of the dog and the handler, the handler should try to stay calm, as a stressed handler might negatively affect the performance of the dog by sending wrong body signals.

A keywords: dog, sheep herding, training methods, Border Collie

Obsah

1. ÚVOD	10
2. LITERÁRNÍ PŘEHLED	11
2.1 Původ psa	11
2.2 Využití psů	11
2.3 Historie využívání ovčáckých psů v ČR	13
2.4 Plemena psů využívána u ovcí	14
2.4.1 Ovčácká plemena	14
2.4.2 Pastevecká plemena	16
2.4.3 Honácká plemena	17
2.5 Výběr ovčáckého psa	17
2.6 Výběr instruktora	18
2.7 Výklad pojmů	18
2.8 Výcvik psa k pasení	20
2.8.1 Výcvik štěňat a mladých psů	21
2.8.2 Výcvik pokročilých psů	21
2.9 Sportovní pasení	23
2.9.1 Collecting style (CS)	23
2.9.2 Traditional Style (TS)	24
2.10 Práce na farmě	24
2.11 Výživa ovčáckého psa	24
2.11.1 Fyziologie trávení	25
2.11.2 Základní živiny	26
2.11.3 Zásady krmení	29
3. CÍL PRÁCE	30
4. MATERIÁL A METODIKA	31
5. VÝSLEDKY A DISKUSE	32
5.1 Pes začátečník – 1. fáze výcviku	32
5.1.1 Metody dosažení cílů	32
5.1.2 Výživa psa v 1. fázi výcviku	34
5.2 Pes mírně pokročilý – 2. fáze výcviku	35
5.2.1 Metody dosažení cílů	35
5.2.2 Výživa psa v 2. fázi výcviku	37
5.3 Pes středně pokročilý – 3. fáze výcviku	38
5.3.1 Metody dosažení cílů	38
5.3.2 Výživa psa v 3. fázi výcviku	41

5.4	Pes pokročilý – 4. fáze výcviku.....	41
5.4.1	Metody dosažení cílů.....	41
5.4.2	Výživa psa v 4. fázi výcviku.....	51
5.5	Příprava sledovaného psa na závody - 5. fáze výcviku	51
5.5.1	Metody dosažení cílů.....	51
5.5.2	Výživa psa v 5. fázi výcviku.....	55
5.6	Tréninkový plán pro psa v 1. roce výcviku.....	56
6.	ZÁVĚR A DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	59
7.	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	62
8.	PŘÍLOHY.....	65

1. Úvod

Všechna novodobá plemena psů mají společného předka, vlka. Soužití lidí a vlka bylo oboustranně prospěšné. Člověk si začal všimnout vlčích kvalit a rozhodl se je využít pro svou potřebu. A tak vznikla plemena s různým způsobem využití. Mohou to být hlídači, lovci i asistenční psi. V historii se však psi vždy podíleli na ovládnutí, shánění a hlídání stád ovcí i dalších hospodářských zvířat. Plemena, která se u pastevně chovaných zvířat používají, lze rozdělit na ovčácká, pastevecká a honácká. Každá skupina má rozdílný způsob práce, ale všechny je spojuje cit pro manipulaci se zvířaty.

S ovčákem pes pracuje v týmu a jejich vztah je založen na důvěře. Vůdcem však má být vždy člověk, který řídí směr práce. Přesto určitá samostatnost při práci psa je na místě. Pes instinktivně ovce obíhá a přihání k ovčákovi. Ten s jeho kroky buď souhlasí nebo nesouhlasí a pes si tak vštěpuje, jak má práce vypadat. Z pasení ovcí se časem stala sportovní aktivita, která si získává stále více příznivců. Je to částečně dáno i tím, že jsou v současnosti oblíbená plemena, která mají pro tuto činnost vlohy, a majitelé hledají pro své psy využití. Závody a zkoušky, kterých se dvojice mohou účastnit, většinou podléhají pravidlům FCI (Mezinárodní kynologické unie). Sportovní pasení a práce v praxi jsou založeny na stejném principu, ale v mnoha ohledech se liší. V praxi je důležité splnění úkolu, zatímco ve sportovním pasení je dalším kritériem přesnost a způsob provedení.

Výkonům psa předchází kvalitní výživa. Krmná dávka s vyváženým poměrem všech živin má vliv na činnost celého organismu a kvalitu odvedené práce. Proto je důležité krmení psa věnovat patřičnou pozornost. Při zkrmování čerstvých surovin (barfování) nebo trvanlivých konzervovaných krmiv (granule) je nutné dodržovat složení a množství, které odpovídá věku psa, jeho fyziologickému stavu a aktivitě.

2. Literární přehled

2.1 Původ psa

Před 15 000 lety předek psa, vlk asijský, začal žít v blízkosti lidí. Sám si zvolil život po boku lidí (Fogle, 2007). Vlíčí smečka následovala člověka, živila se zbytky potravy, a tak se dostávala stále do jeho větší blízkosti. Člověk poznal jeho lovecké dovednosti, skvělý čich a sluch a rozhodl se je využít. Štěňata lidé odchytávali a vychovávali v rodině a vytvořili tak základ chovu současného psa (Fogle, 2007; Procházka, 2005).

Císařovský (2008) uvádí, že hlavním faktorem pro domestikaci psa byly po celém světě geograficko-klimatické podmínky, způsob života a stravování obyvatel. Ať už se jednalo o lovce nebo zemědělce, vždy si k sobě našli psiho partnera.

Fogle (2007) konstatuje, že prastará plemena psů jsou geneticky s vlkem velmi příbuzná, přesto za posledních 200 až 300 let se vlivem chovu u psa ovlivnily velikost, vzhled, lovecký instinkt, vlastnosti pro práci s dobyt看em a schopnost hlídat nás a ochraňovat.

2.2 Využití psů

Alderton (1996) popisuje různé způsoby klasifikace psů a základním kritériem pro třídění plemen je podle něj jejich funkce. Turcsán a kol. (2011) uvádí, že důsledkem moderního chovu psů je vznik více než 400 plemen. Jednotlivá plemena se liší nejen tělesnou stavbou, ale i chováním. Ačkoliv jsou podle Aldertona (1996) mnohá plemena chována jako domácí mazlíčkové, bez ohledu na jejich původ, byla původně používána hlavně ke splnění specifických úkolů. Diverio a kol. (2017) uvádějí, že k tomu jsou zapotřebí určité vrozené vlastnosti, specifický trénink a kognitivní dovednosti psa.

Procházka (2005) rozděluje plemena do skupiny pracovní, která zahrnuje psy pastevecké, lovecké a služební, a do skupiny společenské, což zahrnuje plemena sportovní a výhradně společenská. Říha (2009) uvádí dělení plemen psů podle Mezinárodní kynologické federace (FCI) s ohledem na jejich zaměření do deseti skupin:

- I. Plemena ovčácká, pastevecká a honácká
- II. Pinčové, knírači, molossoidní a švýcarští salašníčtí psi
- III. Teriéři
- IV. Jezevčáci
- V. Špicové a primitivní plemena
- VI. Honiči a barváři
- VII. Ohaři
- VIII. Slídiči, přinášeči a psi vodní
- IX. Plemena společenská
- X. Chrti.

Jedním z důvodů, proč si lidé psa pořizují, je v 75 % ochrana. Psi nás považují za svou smečku, kterou je zapotřebí chránit (Fogle, 2007). Také se používají pro

stopování a dopadení lidí hledaných policií (Rousselet-Blanc, 1999). Fogle (2007) konstatuje, že při jejich poslání jim pomáhá skvěle vyvinutý sluch a čich, hlasitým štěkotem pak oznamují.

Ochrana se nemusí vztahovat pouze na majetek nebo osoby, ale stejně dobře může pes hlídat dobytek. Už ve starověku psi chránili svá stáda před útoky vlků a medvědů a když bylo potřeba, zaútočili (Fogle, 2007). Jedná se o střední nebo velká plemena, která kontrolují pohyb stáda (Turcsán a kol., 2011) Dnes již chovů ovčí, kde je zapotřebí využití psa, ubývá. Přesto se ovčácké schopnosti u psů stále projevují a využívají se při sportovním pasení (Rousselet-Blanc, 1999). Nejčastěji tyto psy můžeme pozorovat při práci s ovci nebo se skotem (Alderton, 1996).

Fogle (2007) konstatuje, že psi jsou odjakživa lidem nápomocni při lovu. Podle způsobu, jakým lidé lovili, cíleným chovem u svých psů zlepšovali požadované vlastnosti. Alderton (1996) uvádí vznik skupin plemen psů, která stopovala, udávala směr nebo úlovek aportovala.

Labradorský retrívr, zlatý retrívr, německý ovčák nebo kolie jsou plemena vhodná k doprovázení postižených, neslyšících nebo nevidomých osob. Vybraní psi podstoupí několikaměsíční speciální výcvik, který je naučí potřebné povely a reakce na každodenní situace (Rousselet-Blanc, 1999). Tito psi umí podávat předměty, zapínat světlo, vyndávat prádlo z pračky nebo své hluché majitele upozornit na klepání na dveře. Handicapovaným lidem jsou nejen pomocníkem v každodenním životě, ale zlepšují i kvalitu jejich života (Fogle, 2007).

Fogle (2007) popisuje široké využití citlivého čichu psa po celém světě. Zmiňuje účast hledání obětí katastrof nebo lidí zavalených lavinami. Dále se též účastní odhalování min, zbraní, drog, chemikálií i ilegálních imigrantů. Na Floridě se psi dokonce specializují na hledání termitů v základech domů.

Dnes už ne tak častým využitím psů je podle Fogleho (2007) tahání břemen. Psi síly zapřažené do saní využívali hlavně indiáni v Severní Americe a lidé žijící v arktických oblastech. Dnešní pokroková doba však tyto psy většinou nahradila saněmi poháněné motorem. Přesto Rousselet-Blanc (1999) konstatuje, že se psi spřežení zachovalo dodnes jako sportovní disciplína. Z Aljašky se rozšířilo i do Evropy a zahrnuje závody vytrvalosti i rychlosti.

V některých částech světa, především v Číně, Koreji a Filipínách, pes stále slouží jako zdroj potravy. Jejich obyvatelé je požívají nejen jako zdroj potravy, ale i kvůli přetrvávání místních pověr. Vzdělávací organizace se však tyto tradice snaží ukončit (Fogle, 2007).

Dalším využitím psů, které Fogle (2007) zmiňuje a ve společnosti vyvolává spor, jsou psi zápasy. Tato aktivita je stále běžná po celém světě, například v jižní Asii psi bojují proti medvědům.

Většina psů má však funkci domácího mazlíčka a oddaného společníka (Fogle, 2007). Oblíbení byli již členy královských rodin po mnohá staletí a svou popularitu si zachovali dodnes (Alderton, 1996). Pro někoho je pes náhradou vlastních dětí, pro jiného módní doplněk. Jedno je však jisté, pes má v naší společnosti své místo. Je symbolem rodinných hodnot, věrnosti a spolehlivosti (Fogle, 2007).

2.3 Historie využívání ovčáckých psů v ČR

Loučka (2008) zmiňuje, že lidstvo využívalo psy pro svůj prospěch od pradávna. Vhodní byli především pro manipulaci se zvířaty. Psi byli vybíráni podle svých vlastností a odvedené práce. Díky tomu tyto vlastnosti u psů přetrvávají dodnes.

Dříve se v chovu ovcí uplatňoval salašnický neboli karpatský způsob (Loučka, 2008). Plemena původně používaná v České republice k pasení a soutěžení v této disciplíně byla německý ovčák a skotská kolie (WWW4). Dávali pozor, aby se některá ovce neztratila, a ochraňovali stádo před útoky divokých zvířat. První pes plemene border kolie byl do České republiky přivezen v roce 1993 (Loučka, 2008) a poprvé se na závodech prezentoval v roce 1999 v Litomyšli (WWW4).

První oficiální Národní mistrovství bylo uspořádáno roku 1973 a o účasti rozhodovaly výsledky z oblastních soutěží. Stejně jako následující roky 1975, 1978 a 1984 byla pořadatelem obec Nivnice. V roce 1986 se Národní mistrovství ČR „otevřené“, jak bylo přejmenováno, konalo v Opatově, v Biskupkách roku 1988, v Nečtinech 1989 a roku 1991 v Rovečné. Dosud se však neúčastnil nikdo ze zahraničí. Další závody se konaly až v roce 1999 s příchodem border kolie a tzv. anglického stylu (WWW1). V roce 2000 se konalo školení s mistrem světa v pasení ovcí Serge van der Zweepem pod záštitou Border collie klubu. V následujícím roce se v Rovečném konalo otevřené mistrovství České republiky v ovládní ovčáckých psů. Další roky pak stoupaly počty konaných akcí – školení, zkoušky, soutěže (WWW4).

Tabulka č. 1 – Statistika úspěšně složených zkoušek v pasení (WWW 1)

ROK	Počet akcí	ZVOP	FCI - HWT	ZPOP - 1	ZPOP - 2	ZPOP - 3	Celkem
				IHT1	IHT2	IHT3	
1999	1	9		0	0	0	9
2000	1	28		4	0	0	32
2001	2	45		6	2	0	53
2002	4	35		12	4	2	53
2003	4	40		8	3	0	51
2004	5	46		11	2	1	60
2005	6	63		19	0	3	85
2006	9	93		14	1	0	108
2007	8	82		30	5	1	118
2008	10	108		20	3	0	131
2009	12	102	36	40	22	1	201
CELKEM	62	651	36	164	42	8	901

Česká asociace ovčáckých psů (ČAOP) vznikla 26.2.2000 v Seči s cílem šířit myšlenky organizace International Sheep Dog Society (ISDS). ČAOP měla funkci zástupce České republiky v ISDS, kterou v roce 2004 převzal Klub pracovních ovčáckých psů (KPOP) (WWW4).

Po roce 2009 se zájem o sportovní pasení stále zvyšoval, a tak 22.2.2014 vznikl Spolek pasení CZ. Předsedou se stal Ing. Radko Loučka, CSc., který je od roku 1998 garantem Kynologické jednotě ČR pro ovládní ovčáckých psů v pasení ovcí. Dále je předsedou FCI sboru rozhodčích a členem mezinárodní FCI komise pro práci

čistokrevných ovčáckých psů se sídlem v Bruselu. Současným předsedou je Daniela Rájová (WWW4).

Loučka (2008) zmiňuje, že vlohy pro pasení se intenzivně projevují u plemene border kolie. Naopak Hála (2008c) konstatuje, že v současné době polovina pracovních jedinců pochází z původních českých linií a druhá polovina je dovezena ze zahraničí. Přesto se počet border kolií se schopností pást snižuje.

2.4 Plemena psů využívána u ovcí

Alderton (1996) uvádí, že původní úloha psů u hospodářských zvířat byla pouze ochraňovat je před šelmami. Nakonec se stády aktivně manipulovali a hlídali, aby se nerozběhli.

Loučka (2008) konstatuje, že pro práci se zvířaty se využívají nejen plemena ovčácká, ale také pastevecká a honácká. Znakem, který tato plemena spojuje, je přístup ke zvířatům a schopnost shromáždit je do stáda. Psi mají povahu vyrovnanou, ale jsou velice temperamentní. Rozdílná je však jejich práce u stáda a podle toho je uzpůsobena i jejich tělesná stavba.

2.4.1 Ovčácká plemena

Ovčáčtí psi pracují se zvířaty podle pokynů ovčáka, přesto s určitým dílem samostatnosti, podmíněné vrozenými instinkty. Na práci se plně koncentrují, držení těla je příkřené, pohyb plíživý a pasou tzv. „okem“. Tato plemena dosahují středního tělesného rámce a mají pevnou konstituci. Vyznačují se dobrou cvičitelností a inteligencí. Většinou mají odlišnou barvu než ovce (Loučka, 2008).

Australský kelpie pochází ze skotských „kelpií“, které do Austrálie přivezl George Robinson v roce 1870. Přírodní podmínky a kopcovitý terén tak dal vzniku malému houževnatému ovčáckému psu, jehož pracovní hodnota se stala v Austrálii legendou (Alderton, 1996; Císařovský, 2008).

Alderton (1996); Císařovský (2008) a Falappi (2001) uvádějí, že se jedná o hbitého, aktivního psa s pevným svalstvem, což ho předurčuje k celodenní neúnavné práci. Kohoutková výška je 43–51 centimetrů a hmotností 9–13 kilogramů. Hlava je úměrně velká, s inteligentními očima mandlového tvaru. Krátké trojúhelníkovité uši má vzpřímené a umístěné daleko od sebe. Před nepříznivým počasím kelpii chrání tvrdá přilehlá srst s hustou podsadou. Zbarvení má širokou škálu. Může být černá, černá s pálením, červená, červená s pálením, plavá, čokoládová nebo kouřově modrá.

Neúnavnost, inteligence, ostražitost a přátelská povaha rozvinuly pracovní schopnosti australských kelpií do dokonalosti. Vrozené instinkty ji předurčují pro manipulaci s ovci, a to nejen ve volné krajině, ale i v ovčíně (Císařovský, 2008; Falappi, 2001).

Australský ovčák (příloha obr. č. 9) je plemeno amerického původu, přestože název tomu nenasvědčuje. Vznikl ve 20. století v Kalifornii spojením místních plemen a psů pocházejících z Austrálie a Nového Zélandu. Nazývá se také „aussie“ neboli „australák“ (Císařovský, 2008; Leyen, 2004).

Leyen (2004) uvádí výšku australského ovčáka 45–58 centimetrů s váhou 13–22 kilogramů. Císařovský (2008) a Verhoef (2006) jej popisují jako střední plemeno s obdélníkovým rámcem. Ocas může být přirozeně krátký nebo dlouhý. Oči mandlového tvaru mohou mít barvu hnědou, modrou nebo jantarovou, obvykle je každé oko jinak barevné. Barevné varianty australského ovčáka jsou blue merle, red merle, černé nebo hnědé s tříslivými nebo bílými znaky. Leyen (2004) a Verhoef (2006) popisují srst australského ovčáka jako středně dlouhou, bohatou a s hustou podsadou.

Australského ovčáka můžeme charakterizovat jako inteligentního, učenlivého a vyrovnaného psa. Mezi jeho další přednosti patří ostražitost, bystrost, odolnost a věrnost. Původně sloužil k pohánění hospodářských zvířat, ale dnes je oblíbeným rodinným psem. Hodí se především do sportovně založené rodiny, které mu umožní vyniknout v některém psím sportu, jako je cvičení v obratnosti, poslušnosti, fly-ballu a dalších (Verhoef, 2006).

Beauceron je největší a nejsilnější formou ovčáckého psa pocházejícího z Francie. Francouzští chovatelé křížili původní psy s německými dogami, a tak vyšlechtili většího, elegantního, hladkosrstého psa, jakého známe dnes (Říha, 2009). Na první pohled se může zdát, že se jedná o jemu podobného dobrmana, ale tato dvě plemena odlišuje dvojité paspárek, který má právě beauceron (Alderton, 1996).

Verhoef (2006) udává kohoutkovou výšku beaucerona 61–70 centimetrů při váze 30–50 kilogramů. Císařovský (2008) jej popisuje jako psa robustního, dobře stavěného a osvaleného. Uši má polovzpřímené nebo visící, nikdy však nesmí být přiléhavé. Oválné oči má tmavě hnědé nebo různé barvy u zbarvení harlekýn. Srst má krátkou, hustou a přiléhající s hustou a hebkou podsadou. Vyskytuje se ve zbarvení černá s pálením a již zmiňovaný harlekýn, což je zbarvení modře skvrnitě s tříslivými odznaky.

Říha (2009) uvádí, že se beauceron vyznačuje inteligencí, dlouhodobou pamětí a učenlivostí. Se správným přístupem se z něj stane věrný a vyrovnaný pracovní pes. Je velice všestranný. Uplatní se pro hlídání objektů, jako záchranář, ovčácký pes nebo jen jako věrný společník.

Border kolie (příloha obr. č. 10), známá jako „farmářská kolie“, pochází ze Skotska, kde se chovala jako ovčácký pes. Zájem o toto plemeno vzrostl v druhé polovině dvacátého století, ale ovčáckých soutěží tzv. sheep herding trails se pravidelně účastní od roku 1873. Plemenná kniha byla založena v roce 1915, ale FCI plemeno uznal až v roce 1989. (Císařovský, 1995; Falappi, 2001).

Fogle (2007) uvádí výšku v kohoutku border kolie 46–54 centimetrů a váhu 14–22 kilogramů. Falappi (2001) a Loučka (2008) konstatují, že se jedná o psa lehce stavěného s tmavohnědýma středně velkýma očima, u zbarvení blue merle mohou být modré (u pracovních psů bývají oči světlejší) a uši jsou poloklopené. Fogle (2007) a Verhoef (2006) popisují srst border kolie jako lesklou a buď dlouhou nebo krátkou s hustou podsadou. Srst dlouhosrsté kolie má tvořit hřív, kalhotky a vlajku. Zbarvení může být černo-bílé, trojbarevné, sobolí, modrý mramor, černé, hnědé a červené, nesmí však převládat bílá barva.

Toto plemeno je velice pohyblivé, pracovité a řadí se mezi nejinteligentnější psy. Tyto vlastnosti z něj dělají všestranně využitelného psa oddaného svému pánovi. Musí však mít nejen fyzickou, ale i psychickou zátěž, jinak u nich může dojít k sebepoškozování (Verhoef, 2006; Taggart, 2002).

Fogle (2007) a Loučka (2008) tvrdí, že mají silně vyvinuté vlohy pro pasení více než jakákoliv jiná plemena. U ovcí pracují s upřeným pohledem a příkrčeným postojem. Když nebudou mít možnost pás, mohou svůj instinkt uplatňovat na autech, cyklistech, běžcích nebo i stínech.

Německý ovčák se v Německu chová již od roku 1600, ale plemenné znaky, jaké známe dnes, se ustálily až v roce 1899. Je přizpůsobivý a mnohostranný, původně byl využíván na venkově k ohlídání stád před medvědy a vlky, ale uplatnění našel i u policie, záchranářů a jako průvodce slepců (Falappi, 2001; Chaloupek, 1993).

Německý ovčák je mohutný, dobře osvalený s obdélníkovým rámcem. Vysoký je 55–66 centimetrů a váží 28–44 kilogramů (Falappi, 2001; Fogle, 2007). Má středně dlouhou srst s hustou podsadou. Barva je černá, vlkošedá, hnědá nebo šedá s černým sedlem nebo dekou s pálením nebo zlatými až světle šedými odznaky (Leyen, 2004; Taggart, 2002).

Chaloupek (1993) a Verhoef (2006) zmiňují, že německý ovčák vyniká inteligencí, temperamentem, poslušností a značnou silou. Je to neohrožený hlídač bezpodmínečně oddaný svému pánovi a jeho rodině. Není pro něj vhodná nečinnost, je učenlivý a vytrvalý, hodí se například pro výcvik, trénink v obratnosti, poslušnosti nebo stopování.

Skotský ovčák neboli skotská kolie je původní plemeno, které zahrnovalo dva rázy, z nichž vznikla dvě samostatná plemena, dlouhosrstá a krátkosrstá kolie (příloha obr. č. 11). Ve Skotsku byla vyšlechtěna jako pracovní pes (Císařovský, 2008).

Výška kolie je 50–60 centimetrů a dosahuje váhy 18–30 kilogramů. Jedná se o velmi elegantní plemeno s inteligentním výrazem (Alderton, 1996). Hnědé oči mandlového tvaru jsou na hlavě mírně šikmo umístěné. U zbarvení blue-merle mohou být obě nebo jen jedno oko modré. Polovztyčené uši jsou umístěné blízko u sebe. Kolie se vyskytuje ve zbarvení sobolí-bílá (zlaté až mahagonové odstíny), trikolor nebo blue-merle. Bílé partie jsou bílý límec, hrud', končetiny, špička ocasu a na hlavě lysina. Srst dlouhosrsté kolie je velice hustá a hladká s jemnou a hustou podsadou. Naopak u krátkosrsté je srst krátká, tvrdá a přiléhající s hustou podsadou (Císařovský, 2008).

Kolie jsou přátelské, tvrdí Falappi (2001), avšak k cizím se mohou chovat odměřeně. Přestože dnes jsou převážně společenským plemenem, uchovaly si i pracovní schopnosti. Verhoef (2006) konstatuje, že jejich oblíbenou činností je aportování, zdatní jsou tito psi i v poslušnosti, obratnosti a fly-ballu.

2.4.2 Pastevecká plemena

Loučka (2008) tvrdí, že pastevecká plemena se při práci rozhodují samostatně a jejich hlavním úkolem je ochrana stáda. Pro zvířata nepředstavují nebezpečí, dokáží s nimi splynout a pohybovat se i mezi nimi. Svému pánovi jsou plně oddáni, ale hůře se učí prvkům poslušnosti.

Kavkazský pastevecký pes pochází z Ruska z oblasti Kavkazu (Fogle, 1995; Verhoef, 2006). Společně se svým blízkým příbuzným středoasijským pasteveckým psem patří mezi původní formy pasteveckých psů. Odvaha, ostražitost a silný obranářský pud z něj dělají vhodného ochránáře dobytka i hlídače objektů (Císařovský, 2008). Vzájemným respektem mezi psem a majitelem lze podle Verhoefové (2006) vychovat poslušného a věrného psa.

Pyrenejský horský pes původem z Francie je ohromné plemeno, kterému zároveň nechybí elegance (Alderton, 1996; Verhoef, 2006). Povahové vlastnosti jsou trpělivost, odvaha a odolnost. (Fogle, 1995; Verhoef, 2006). Původní pastevecký pes dnes našel uplatnění jako hlídač, lavinový pes a společník (Falappi, 2001).

Slovenský čuvač, jinak také nazývaný tatranský čuvač, pochází z oblasti Vysokých a Nízkých Tater. Tohoto psa horského typu charakterizuje silná kostra, imponantní vzhled a hustá bílá srst chránící ho proti vlivům podnebí (Alderton, 1996, Císařovský, 2008; Fogle, 2007). O čuvačovi Říha (2009) uvádí, že je odvážný a nebojácný, ale při špatném zacházení se může zachovat agresivně. Je to všestranně využitelný pes, velmi dobře ohlídá stádo, stejně jako majetek, ale stejně dobře se zhostí role záchranáře, lavinového psa nebo pouze společníka.

2.4.3 Honácká plemena

Loučka (2008) uvádí, že úkolem honáckých psů je hnaní dobytka. Poláčková (2013) konstatuje, že musí mít pro zvířata cit, aby je zbytečně neplašili, ale zároveň dokázali neposlušné kusy štěkáním nebo kousnutím do hlezna vrátit zpět ke stádu.

Ardenský bouvier je plemeno známé též pod názvem ardenský honácký pes. Vlastnosti, které z bouviera dělají výborného honáckého psa schopného ohlídat dobytek, jsou neúnavnost, soustředěnost a ostražitost (Rousselet-Blanc, 1999). Svou rodinu ochraňuje, ale k cizím lidem projevuje nedůvěru (Říha, 2009).

Australský honácký pes, pocházející z Austrálie, je vzhledem ke své vytrvalosti a statečnosti vhodný pro manipulaci s dobytkem. V jeho domovině se využíval především pro hnaní stád zvířat na trhy (Alderton, 1996). Majitelé si u svých psů hleděli hlavně jejich pracovních kvalit, proto se u australských honáků dodnes silně zachovaly vlohy pro práci se zvířaty (Leyen, 2004).

Vlastnosti **flanderského bouviera** se upevňovali přirozeným výběrem, který se v chovu uplatňoval. Jejich hlavním využitím byla práce na farmách, což zahrnovalo i doprovázení stád hovězích dobytka na jatky (Rousselet-Blanc, 1999). Při setkání s jinými psy se může projevit agresivně, ale za normálních okolností je to přátelský pes oddaný svému pánovi. Bouvier je využíván i jako policejní pes, hlídač nebo slepecký pes (Falappi, 2001; Fogle, 2007).

2.5 Výběr ovčáckého psa

Hála (2008d) budoucímu majiteli radí nejprve zvážit, jaké si vybere plemeno, a dohledat si o něm co nejvíce informací. Když bude mít všeobecný přehled, měl by zvážit, jaké plánuje pro psa využití. Loučka (2008) doporučuje zvážit, zda se spolu

budete věnovat farmářské práci nebo soutěžnímu pasení. Při volbě toho správného psa je také dobré zohlednit psovodův charakter.

Loučka (2008) zmiňuje původ štěnat jako důležité kritérium při výběru. Pes s průkazem původu bude pravděpodobně zdravý, neboť rodiče a jejich předci jsou testováni na dědičné nemoci (např. progresivní retinální atrofie oční sítnice). Arvelius a kol. (2013) uvádí, že genetické vlastnosti do jisté míry ovlivňují schopnosti ovčáckého psa. Proto lze výběrem nejlepších jedinců šlechtit požadované vlastnosti. Podle standardizované metody Herding Trait Characterization (HTC) verze 1 je míra dědivosti 0,30. Hála (2008d) doporučuje podívat se na rodiče při práci. Všimnout si jejich projevů u zvířat a do jaké míry pracují samostatně.

Podle Loučky (2008) je pro pasení vhodné štěně, které má ve vrhu průměrné postavení a bude se u něj projevat typické chování (např. obíhání, plížení, zalehávání). Rozhodování může usnadnit náklonost mezi štěnětem a nastávajícím majitelem. Jong (2017) však nedoporučuje vybírat pracovního psa na základě vzhledu a oblíbené barvy.

2.6 Výběr instruktora

Loučka (2008) uvádí, že výcvik pod dohledem trenéra probíhá obvykle rychleji a efektivněji. Instruktor:

- zhodnotí výcvik a doporučí, jak postupovat
- pomůže s nastalými potížemi
- reaguje na chyby ve výcviku (Loučka, 2016)
- je schopný věnovat vám pravidelně svůj čas
- předává své zkušenosti
- učí psovoda, jak se ve vzniklých situacích zachovat (předvídat reakce ovce a dávat psu správné povely) (Loučka, 2008).
- pomáhá při výcviku nových povelů (např. vyhánění psa na větší oblouk)
- může pomoci se svým psem (Loučka, 2016).

Loučka (2008) doporučuje při komunikaci s potencionálním instruktorem o svém psu nezatajovat žádné informace, důležité je v tomto případě zmínit se o jeho charakteru a adaptaci na stres. Ujasnit si také své finanční možnosti a společně se na nich domluvit. Než však s nějakým instruktorem začnete spolupracovat, je dobré se informovat na způsob jeho výcviku a výsledky, kterých dosáhl.

2.7 Výklad pojmů

Při výcviku psa se používají nejčastěji tyto anglické termíny, vycházející z instinktivního chování psů:

Balance = pes se pohybuje a udržuje ovce u ovčáka, popř. určeném místě. S tím souvisí Balance point, což je místo, kde se pes přestane pohybovat a nechává ovce v klidu (Loučka, 2008).

Drive (driving) = pes vede ovce směrem, který mu určuje ovčák. Na trialu žene pes ovce mezi branky od ovčáka stojícího na startu (Loučka, 2009a; Poláčková, 2011a).

Cross drive = součást trialu, kdy pes přesouvá ovce od jedné branky ke druhé podle povelů ovčáka.

Drive balance = pes krouží za skupinou a ovce jdou přímým směrem.

Drive together = ovčák jde před ovce a pes za stádem udržuje pohyb skupiny v přímém směru.

Wear (wearing)= pes běhá v půlkruhu za jdoucím stádem a zabráňuje tomu, aby některá ovce utekla (Loučka, 2008).

Flank (flanking) = obíhání psa kolem ovcí po liniích s cílem udržet přímý pohyb stáda (Poláčková, 2011b).

Square flank = pes změni směr pohybu do pravého úhlu a uvolní tak tlak na zvířata, po stabilizaci stáda se k němu vrátí.

Sliced (tight) flank = změna směru pohybu v úhlu menším než 90 stupňů a nedojde k uvolnění tlaku na ovce.

Inside flank = pro psa obtížný povel, kdy běhá mezi stádem a ovčákem, což je opakem jeho instinktivního chování.

Clap = zalehnutí v místě „balance point“, pes se snaží splynout a schovat se ovcím.

Gather (gathering) = zahrnuje tři úkoly (Loučka, 2008):

Outrun – oběhnutí stáda velkým obloukem tak, aby pes ovce nevyrušil (Jong, 2017)

Lift – rozpohybování ovcí (Loučka, 2008)

Fetch – přihnání ovcí k ovčákovi (Jong, 2017).

Collecting = způsob práce, při které je klíčový cvik Gathering.

Covered = pes obíhá obvod ohrady a seskupuje všechna zvířata, i ta, co vykazují známky odporu.

Flocking = instinkt ovcí vytvořit jednotnou skupinu (Loučka, 2008).

Shed (Sheding) = úkol důležitý pro práci na farmě je i prvkem trialu. Jedná se o vyčlenění několika ovcí od ostatních a zamezit spojení skupin (Vaňourek, 2012c).

Traditional = ovčák pracuje se psem z blízkosti, součástí práce není Gathering.

Graze = pes ovce nechává v klidu pást na určeném místě.

Heading = pes se snaží zastavit ovce v útěku a otočit jejich hlavy k ovčákovi.

Pressure = označení pro tlak, stres (na ovce nebo na psa) (Loučka, 2008).

Pressure point = vzdálenost, při které pes s ovce pohne (Jong, 2017).

Read = umění předpokládat reakce ovcí.

Contact = oční kontakt psa se stádem.

Off contact = pes ztratil kontrolu nad stádem (Loučka, 2008).

Grip = pes štípně ovce do spěnky, hlezna či mulce (Jong, 2017).

Bite (biting)= pes kousne (Loučka, 2008).

Eye = využití očního kontaktu psa při práci s ovce (Hála, 2008a).

„Silné“ oko: pes na ovce upřeně hledí a nehýbe se

„Volné“, „divoké“ oko: při práci oko nepoužívá a pobíhá kolem (Loučka, 2008).

Trial = soutěž v pasení ovcí (Fajmon, 2009).

Course (parkur) = psovod se psem vedou stádo mezi překážkami.

Run = samostatný běh jednotlivých psů během závodu.

Handler's post = místo, odkud začíná „Run“ dvojice.

Obstacle = překážka (Loučka, 2008).

Penning = zavedení ovcí do penu (košáru) (Jong, 2017).

Holding pen = místo pro odložení ovcí mimo parkur.

Stock = závodní stádo.

Light stock = bojící se stádo, vyžaduje nízký tlak od psa.

Heavy stock = tlačivé stádo, na které musí pes vyvinout velký tlak.

Penalties = trestné body.

Passed = dokončení parkuru ve stanoveném čase.

Time = běh ukončený časovým intervalem.

Retired = ovčák odvolává psa a odstupují ze závodu.

Disqualified = rozhodčí zastavuje psa z vážných důvodů (např. kulhá, je agresivní) (Loučka, 2008)

Názvy jednotlivých povelů si podle Hály (2008b) může zvolit každý psovod podle sebe. Záleží na něm, co je pro něj přirozenější a s čím se lépe ztotožní. Důležité je psa naučit, co který povel znamená.

2.8 Výcvik psa k pasení

Vlastnosti a chování ovčáckých psů jsou odvozeny z loveckého instinktu vlků. Lov i pasení obsahují přesný a komplikovaný vzorec chování. Tyto vzorce se projevují u psů, vlků i stád. Úkolem a instinktem stáda je vytvořit shromážděnou skupinu. Instinkt vlka zde však nekončí a jedno nebo více zvířat ze stáda odděluje (Hamilton, 1971; McConnel a Baylis, 1985; Malm, 1999). Pasení ovcí je týmová práce mezi ovčákem a psem. Je potřeba vybudovat si v týmu respekt a důvěru. V takovém případě lze využít vrozených instinktů psa, aby pracoval podle ovčákových pokynů (Loučka, 2008).

Pes přirozeně krouží kolem ovcí a přihání je k handlerovi, což je odezvou na pohybující se ovce (Loučka, 2008). Musí si však osvojit cit pro vzdálenost a odhadnout hranici tlaku. Pod pojmem hranice tlaku se rozumí, že pes dosáhne bodu, kdy ovce pohne některou partií těla. Když tento bod přesáhne, ovce se dají do pohybu (Loučka, 2007a). Pokud pes hranici tlaku porušuje, ovce se tlačí před psovoda. Žádoucí jsou psi, kteří dokáží pracovat ze vzdálenosti, kdy s ovcemi hýbou, ale zároveň je neuhánějí (Ragánová, 2016). Naopak když se ovce nechtějí rozejít, měl by pes použít odpovídající tlak (pohyb, štípnutí do hlezna, mulce) (Loučka, 2008).

Povely vysílané tělem pes vnímá velmi intenzivně, proto si psovod musí dávat pozor, aby různými částmi těla nedával opačné povely. Vždy hledíme ve směru pohybu psa, nikde ne na něj. Rukou před psem mu bráníte v pohybu, říkáte mu tím stůj. V opačném případě mu ukazujete směr (Loučka, 2008).

Pro dobře odvedenou práci je důležitá i zdatnost handlera (Loučka, 2007b). „Člověk by měl hodně pracovat především na sobě, při výcviku být vždy „ve správný čas na správném místě“ (Loučka, 2008, str. 23). Měl by odhadnout vhodnou chvíli a práci zakončit. Pes si může zapamatovat špatné návyky a náprava může být zdlouhavá (Loučka, 2007b). Důležité je si všimnout drobných úspěchů a snažit se, aby pes od ovcí odcházel jako vítěz (Jong, 2017).

2.8.1 Výcvik štěňat a mladých psů

První dva měsíce věku štěněte Loučka (2008) popisuje jako důležité období socializace, které má vliv na chování psa po zbytek života. Hlavní úlohu zde má fena a sourozenci, štěňata poznávají zákony hierarchie. V další fázi života se zvyšuje sebevědomí štěňat, ale zároveň se učí respektovat majitele. Hála (2008d) konstatuje, že v tomto období také dochází k fixaci na člověka, učí se základním prvkům chování. Vaňourek (2010b) uvádí, že vhodnou formu učení je pomocí her. Tímto způsobem lze štěně zvyknout na vodítko, naučit sedni a další povely.

Podle Vaňourka (2010a, str. 60) může první setkání s ovce proběhnout „hned“, jak umí štěně běhat.“ Jong (2017) se domnívá, že by však mělo zvládat základní prvky poslušnosti. Pokud se u něj projeví vlohy pro pasení, Hála (2008c) uvádí, že by se je měl handler snažit posílit. Pokud se však u ovcí nijak neprojevuje, je podle Loučky (2008) možné ho pro práci nabudit a motivovat.

První lekce: štěně se nechá ovce nezávisle obíhat. Následně se psovod snaží o přivolání. Z počátku to může být obtížné, ale s věkem štěněte většinou přichází zlepšení (Loučka, 2007a). Důležité také je, aby štěně umělo na povel (např. „stop“ nebo „lie-down“) zastavit (Loučka, 2016).

Trénink může probíhat v košáru, nejlépe kruhovém, protože se ovce nemohou zastavit v rohu (Jong, 2017). Štěně hýbe ovce tlakem, kterým na ně vytváří (Loučka, 2008), a učí se vnímat hranici tlaku (Jong, 2017). Handler jeho obíhání usměrňuje a snaží se ho udržovat na balanču. Pes reaguje i na řeč těla, proto psovod musí vysílat jasné signály (Loučka, 2008). Pokud chce štěně přiběhnout dopředu, musí se mu v tom zabránit a poslat ho zpět za ovce. Zpočátku může cvičitel couvat, aby měl přehled o práci psa a mohl včas reagovat (Jong, 2017).

Pro začínající výcvik je vhodnou pomůckou dlouhé vodítko. Může se s ním mírnit nadšení psa a zabránit nesprávnému chování (Poláčková, 2010). Přestože je vodítko pro trénink přínosné, musí se užívat s rozmyslem a nesmí působit bolestivě. V ruce se nechá prokluzovat a v případě potřeby se přitáhne (Loučka, 2016). Špatným zacházením se může pes zkatit a na základě špatné zkušenosti bude odmítat pracovat. Dlouhé vodítko se upevní psovi kolem krku (např. k obojku) nebo kolem slabin (Poláčková, 2010). Psovod si jistí psa sám (stádo před sebou tlačí a kontroluje hranici tlaku (Jong, 2017). Nebo má k ruce pomocníka, který jej jistí a zpomaluje (Poláčková, 2010).

Loučka (2008) konstatuje, že v roce života již štěně bývá fyzicky i psychicky vyspělé, dokáže porozumět požadavkům cvičitele a jejich vztah je založený na vzájemné důvěře. Tehdy začínají pracovat společně.

2.8.2 Výcvik pokročilých psů

V další fázi výcviku Loučka (2008) popisuje, že dochází k zdokonalování práce u ovcí a současně se trénují i nové povely. Pokud pes pracuje spolehlivě s malým stádem, „pustíme“ ho ke stádu většímu. Bude muset nad svými kroky uvažovat a učit se větší samostatnosti.

Podle Loučky (2008) je trénink možné zpestřit a vytvářet situace, na které bude muset pes reagovat. Jong (2017) např. uvádí využití rohu v ohradě, aby se pes naučil

ovce z něj vytlačit a přivést k psovodovi. Loučka (2008) radí souběžně cvičit úkoly stejné úrovně a lekci ukončit, jakmile se pes přestane koncentrovat.

Trénink má pokročilé psy připravit na závody nebo práci na farmě, proto by v tréninkovém plánu neměly chybět následující úkoly:

Gathering je shromažďování a přihánění ovcí k ovčákovi. Tréninkem je důležité u psa docílit, aby ovce oběhl širokým obloukem (outrun), vyzvedl je (lift) a k psovodovi vedl v přímém směru (fetch). Z počátku psa vysíláme poblíž ovcí a vzdálenost postupně zvětšujeme (Loučka, 2008).

Základem pasení je odvedení ovcí místa na místo (Loučka, 2016). Tomuto úkolu se říká drive (Loučka, 2008). Když s drivem začínáme, necháme psa pracovat na balancu. Jakmile se ovce dostanou na naši úroveň, jdeme souběžně s nimi. Po chvíli začneme zpomalovat, zatímco pes stále pracuje, a nakonec se zařadíme za psa (Poláčková, Vaňourek, 2011). Pro začátek tréninku můžeme využít ohrady, aby pes dodržoval rovnou linii (Loučka, 2008). Později se pes musí naučit ovládat „inside flank“, což je pohyb do strany, kterým u ovcí udržuje správný směr (Poláčková, Vaňourek, 2011). Loučka (2016) uvádí, že by se mělo jednat o přímý pohyb, který řídí ovčák svými povely.

Shedding je vyčlenění několika zvířat ze stáda (Loučka, 2009b). Pokud se má od stáda odvést pouze jedna ovce, nazývá se tento úkol singling (Vaňourek, 2012b). Shedding je součástí trialu v collecting stylu a provedení vychází z práce psa na farmě (Loučka, 2016). Pes na povel proběhne stádem a oddělené ovce pak pod svojí kontrolou odvede k ovčákovi (Vaňourek, 2012c). Tato práce je pro psa velice obtížná, protože instinkt mu velí, aby ovce sháněl dohromady, a zde se po něm chce opak. S výcvikem je dobré začít na stádě s deseti až patnácti ovcemi a stádo zmenšit až ve chvíli, kdy si bude pes při práci jistý (Loučka, 2016). Jako nejčastější tréninkovou metodu Loučka (2008) uvádí přivolání psa skrz stádo, když se označené ovce nacházejí na konci.

Úspěšné zavření do košáru (penning) je výsledkem spolupráce psa a ovčáka (Loučka, 2008). Handler se psem přivede ovce ke košáru a stádo stabilizuje. Poté otevře bránu pomocí provazu, který je k ní připevněn. Důležité je zmínit, že provaz nesmí pustit až do doby, kdy je cvik u konce. Pes na povel vybíhá za ovce, tlačí je do košáru (Vaňourek, 2012a). Psovod do vchodu košáru položí psa, aby ovce nevyběhly, a poté branku zavírá (Loučka, 2008). Při vyvádění ovcí v collecting stylu pes pracuje zvenku a ovce pod jeho tlakem košár opouštějí. Při pasení v tradičním stylu pes vstupuje dovnitř a pohybem po obvodu ovce vytlačuje ven (Loučka, 2016).

Loučka (2008) uvádí tyto nejčastější chyby, kterých se cvičitelé při tréninku dopouštějí:

- uspěchaný výcvik
- nedůslednost (pokud chyby psa neopraví, nebude se zlepšovat)
- fyzický trest (bolest způsobená cvičitelem nebo zvířaty může psa od práce odradit)
- výcvik složitějších úkolů, když pes nezvládá ty jednodušší.

2.9 Sportovní pasení

V roce 1873 v Bala ve Walesu byl uspořádán první oficiální závod pro ovčácká plemena psů. Organizací závodů se pak začala zabývat International Sheep Dog Society založená roku 1906 (Fajmon, 2009). V České republice se závody v pasení nejčastěji konají zaštitěné Mezinárodní kynologickou federací (FCI). Dalšími organizacemi jsou International Sheep Dog Society (ISDS) a Australian Shepherd Club of America (ASCA) (Loučka, 2016). Za nejvyšší obtížnost se na mezinárodních závodech považuje postupné přivedení dvou stád ze vzdálenosti 800 metrů. Absolvování parkuru s dvaceti ovci a oddělení pěti označených ovcí (Fajmon, 2009).

Loučka (2016) konstatuje, že výsledky tréninků se psem si psovodi porovnávají na zkouškách a soutěžích. Ve ztížených podmínkách (např. neznámé prostředí, přítomnost dalších psů) se ukáží dovednosti nejen psa, ale i handlera. Kydd a McGreevy (2017) uvádějí, že trial je postaven tak, aby napodoboval každodenní práci na farmě a ověřil tak schopnosti ovčáckého psa i handlera.

Loučka (2008) dále uvádí, že záleží na každém, jaký si zvolí cíl své účasti na závodech. Někteří se chtějí pouze účastnit, jiní chtějí vyhrávat. V každém případě to je pro handlera výzva.

Loučka (2016) zmiňuje několik následujících rad pro úspěšné zvládnutí trialu:

- přijít s dostatečným předstihem
- mít se psem důvěrný vztah
- během soutěžního dne se psem chodte na krátké procházky, dávejte mu různé úkoly, aby byl stále ve střehu
- nezapomenout na bezpečnost psa
- zajistit dostatek vody
- dobrá příprava na start
- o umístění rozhodují i schopnosti psovoda.

Způsob vyběhnutí psa na trial má podle Vaňourka (2013) vliv na celý průběh závodu. Pes se musí nejprve soustředit na ovce a až poté ho můžeme vyslat správně na outrun. Z handlerova chování musí pochopit, že situaci zvládá. V případě, že se vám na trialu nevede, doporučuje Jong (2017) vzdát se, než se nechat diskvalifikovat.

2.9.1 Collecting style (CS)

Sportovní pasení je podle pravidel FCI rozděleno do 2 kategorií. Jednou z nich je collecting style určená pro plemeno border kolie (WWW 5).

Plemeno border kolie využívá pro manipulaci se zvířaty silného oka – pracují s upřeným pohledem z velké vzdálenosti. Stal jejich práce je založen na pohybu proti hlavám zvířat – udržují stádo pohromadě, mění směr jeho pohybu nebo ho zastaví. Takovýmto psům se říká také hlavaři (Jong, 2017).

Sportovní pasení má prověřit schopnosti psa v různých situacích napodobujících každodenní práci ovčáckého psa. Soutěže jsou konány podle obtížnosti. Prvním stupněm je Herding Working Test CS (HWT CS), když pes uspěje, může se účastnit soutěží International Herding Trials CS (IHT CS). Tyto soutěže jsou dále rozděleny do

3 stupňů obtížnosti (IHT-1, IHT-2 a IHT-3). Se zvyšující se obtížností je kladen větší důraz na přesnost práce psa a jeho reakce, práce se stává obtížnější, zvyšuje se vzdálenost při outrunu a drivu, pes musí stádo rozdělit na označené a neoznačené ovce a čas na splnění jednotlivých úkolů je relativně kratší (WWW 5).

2.9.2 Traditional Style (TS)

Mezi plemena, která pracují v tradičním stylu, patří všechna ovčácká plemena kromě border kolie. V České republice se nazývají tradiční plemena, ale za hranicemi se pro tyto psy užívá termín „looseeyebreed“ (plemeno se slabým okem). Se stádem jsou psi v kontaktu, nevyužívají při práci upřeného pohledu, ale postavení těla. Jejich úkolem je stádo uvést do pohybu (Jong, 2017).

Cílem soutěží v tradičním stylu je projevit farmářské nebo pastevecké vlastnosti psa. Úlohou psa v soutěži je vyvedení a zavedení stáda do košáru, mít kontrolu nad pohybem zvířat a udávat jim směr a oddělené ovce vrátit ke stádu (WWW 2).

Soutěže International Herding Trials TS (IHT TS) jsou rozděleny do 3 kategorií obtížnosti (IHT-1, IHT-2 a IHT-3). V obtížnějších třídách jsou vyšší nároky na dovednosti psa, čas na splnění všech úkolů je relativně kratší, v zapasení musí pes stádo ohlídat delší čas, pastvina je částečně nebo celá neoplocená, zařazení obtížnějších překážek a vyšší počet zvířat (WWW 2).

2.10 Práce na farmě

Principy výcviku psa pro sportovní pasení a farmářskou práci jsou obdobné. V konečné fázi je mezi nimi ale rozdíl. Na farmě při práci s dvěstěhlavým stádem se od psa vyžaduje, aby v žádném případě vzdorné ovci neustoupil. Naopak, že bude třeba ovci štípnul nebo kousnul (Loučka, 2008). Navíc když se bude stále držet na balancu, nikdy stádo nerozpohybuje. Při této práci je nutný pohyb ze strany na stranu (Loučka, 2007a). Pes u stáda pracuje tak, aby žádnou ovci neztratil nebo zabránil vejítí ovcí např. do obilí. Farmář proto často využívá několik psů současně (Loučka, 2008). Dobře fungující pes je podle Kydd a McGreevy (2017) pro farmáře velice užitečný.

Jong (2017) popisuje práci s kozami a kravami. Ale pro tuto práci je třeba hodně trpělivosti a sebevědomí u psa. Kozy nedodrží stádo jako ovce a pes se u nich proto naučí dobře zvířata shromažďovat. Pro někoho jsou kozy dobrou přípravou pro práci s hovězím dobytkem. U krav je velice důležité, aby pes s handlerem pracovali společně. Proto ani psůvod nesmí mít z krav strach. Psůvod by se měl pohybovat v úrovni ramene vedoucí krávy, zatímco pes pracuje vzadu. Nikdy by však neměl tlačit mezi hrazení a krávy, kde vzniká nebezpečí poranění. Důležité je, aby uměl krávy zastavit a otočit, tzn. chodit na hlavy. Dále by se měl naučit na povel štípnout nebo kousnout do paty.

2.11 Výživa ovčáckého psa

Pro správnou funkci organismu je nezbytné, aby pes přijal potřebné množství živin. Ty zajišťují tělu energii požadovanou pro udržení metabolismu v buňkách. Potřeba energie závisí na plemeni, věku, tělesné hmotnosti, fyziologickém stavu

daného jedince a zdraví. Menší plemena obecně potřebují více energie vztažené na jeden kilogram živé hmotnosti. (Reinerth, 2011). Podle Palacké (2015) při sestavování krmné dávky psa je důležité zohlednit frekvenci, trvání a náročnost tréninku. Davies (2018) tvrdí, že hmotnost dospělého psa by se neměla příliš měnit. Toho se dosáhne vyváženou stravou s příjmem energie, který odpovídá výdeji. „Po jakékoli zátěži je důležité, aby se organismus dostal opět co nejrychleji do původního stavu – je potřeba co nejrychleji doplnit hladinu glukózy“ (Palacká, 2015, str. 34)

Energie se udává v kaloriích a joulech. Převodní vztah je 1 joule = 0,239 kalorie a 1 kcal = 1000 kalorií. Energetická potřeba pro psa lze vypočítat z rovnice $x \cdot (\text{kg živé hmotnosti psa})^{3/4}$, kdy x je faktor zohledňující úroveň aktivity. Faktory jsou pro odpočívajícího psa 70, málo aktivního 132, aktivního 145, velmi aktivního 200 a psa vytrvalostního 300 (Davies, 2018). Podle Falappiho (2001) je denní energetická potřeba pro štěně 580 kJ (140 kcal), dospělého psa 310 kJ (75 kcal) a starého psa 145 kJ (35 kcal) na kilogram tělesné hmotnosti. Palacká (2015) uvádí, že u psů vykonávající rychlou práci je optimální zastoupení bílkovin 25 %, tuků 30 % a sacharidů 45 %. Vytrvalostní práce zkombinovaná s rychlostí vyžaduje obsah bílkovin a tuků vyšší než u skupiny předešlé a sacharidů 25-30 %. Při vytrvalostní práci je ideální poměr bílkovin 35 %, tuků 45 % a sacharidů 20 %.

2.11.1 Fyziologie trávení

Ústní dutina je vybavená zuby (řezáky, špičáky, třenové zuby, stoličky), které psovi slouží hlavně k fixaci sousta. K rozmělnění dochází jen z části, neboť pes je schopen pozřít velké kusy potravy. Velikost sousta limituje průchodnost hltanu a jícnu. Polykání navíc usnadňuje vylučování slin, které zároveň chrání žaludek před samonatrávením (Laukner, 2006; Procházka, 2005).

Pes může přijmout velké množství potravy (Fogle, 2007). Podle Bucksche (2018) může najednou přijmout až jednu pětinu své hmotnosti a Fogle (2007) uvádí, že to je i důvodem hltání. Tuto vlastnost zdědil po vlkovi, který díky tomu vydržel bez potravy delší období, konstatuje Bucksch (2018).

K sekreci žaludeční šťávy bohaté především na kyselinu solnou a enzym pepsin dochází reflexivně po zaznamenání vůně a chuti potravy (Laukner, 2006). Během jedné hodiny dokáže pes vážící 24 kilogramů vyprodukovat až 3,5 litru žaludeční šťávy (Procházka, 2005).

Obsah žaludku se posouvá do tenkého střeva, kde se vlivem enzymů slinivky břišní natrávenina rozkládá na jednodušší složky. Část živin se v tenkém střevě vstřebává do krevního oběhu (Reinerth, 2011).

V tlustém střevě probíhá mikrobiální trávení zajištěné bakteriemi, které se zde přirozeně vyskytují (Laukner, 2006). Bucksch (2018) uvádí, že tlusté střevo osidluje až 100 miliard bakterií na 1 gram střevního obsahu. Laukner (2006) dodává, že obsah se zde zároveň zahušťuje a z těla se pak vylučují pevné výkaly.

2.11.2 Základní živiny

Pes, stejně jako jeho předek vlk, se řadí mezi masožravce. Ovšem takto striktní zařazení není úplně správné. I vlk, který ulovil například srnce, nezkonsumoval pouze svalovinu, ale i obsah žaludku a střev. Proto pes ve své krmné dávce potřebuje nejen bílkoviny a tuk, ale i zastoupení sacharidů a vlákniny (Laukner, 2006).

Bílkoviny (proteiny) rozlišujeme podle původu na živočišné a rostlinné. Jsou tvořeny dvaceti aminokyselinami, z nichž deset je pro tělo nepostradatelných. To znamená, že musí být dodány v potravě. Jedná se o arginin, histidin, izoleucin, leucin, lysin, metionin, fenylalanin, treonin, tryptofan a valin (Reinerth, 2011). Každá aminokyselina je zdrojem dusíku a některé navíc i síry (Laukner, 2006).

Zastoupení proteinů v krmné dávce má význam pro stavbu a regeneraci tkání a v menší míře ovlivňují i na krytí energetických potřeb (Laukner, 2006). U rostoucích psů a psů v tréninku proto roste potřeba bílkovin. Správné množství bílkovin ve stravě předchází u psa zranění a podporuje množství erytrocytů, hemoglobinu a albuminu (Davies, 2018). Podle Procházky (2005) je optimální obsah bílkovin 20-30 %. Reinerth (2011) však uvádí, že nadbytečné množství může organismu uškodit podobně jako nedostatek. Při vysokém příjmu dochází k přeměně na tuky nebo k zatěžování ledvin, které musí vylučovat močovinu a toxické látky vzniklé jejich odbouráváním.

Hlavním zdrojem je svalová tkáň, vnitřnosti, rybí maso, výrobky z mléka a vejce. Z rostlinných produktů je na bílkoviny bohatá například sója. Využitelnost bílkovin v organismu záleží také na jejich kvalitě a na stravitelnosti krmiva (Reinerth, 2011).

Tuky (lipidy) jsou tvořeny mastnými kyselinami složenými z uhlíkatých řetězců. Jejich délka má vliv na stravitelnost, Rozdělují se na nasycené, nenasycené, esenciální a neesenciální (Reinerth, 2011).

Živočišné i rostlinné tuky zajišťují pro organismus podle Reinerth (2011) hlavní přísun energie. Davies (2018) uvádí, že při zátěži trvající déle než 30 minut je krytí energetické potřeby zajišťováno právě tukem. Reinerth (2011) dodává, že jsou lipidy limitujícím faktorem využitelnosti vitamínů A, D, E a K rozpustných v tucích a Laukner (2006) uvádí, že podporují funkci žluče, obalují životně důležité orgány, tvoří membrány buněk, tělesnou zásobu energie a podílí se na udržení stálé tělesné teploty. Dále krmivu dodávají specifickou chuť, která podporuje příjem potravy (Fogle, 2007). V krmivu by měly být obsaženy v dávce 5-20 % (Procházka, 2005). Nadbytečný příjem je však podle Laukner (2006) příčinou ukládání tuků a nadváhy.

Fogle (2007) se domnívá, že živočišné tuky jsou pro psy chuťově atraktivnější, ale rostlinné jsou stejně hodnotné. Laukner (2006) tvrdí, že jejich využitelnost závisí především na procentickém zastoupení nenasycených mastných kyselin, které jsou obsaženy mimo jiné v kukuřičném, sójovém, drůbežím a rybím oleji. Hlavním zdrojem tuků v potravě by měl být tuk kuřecí nebo rybí (WWW 3). A v krmné dávce upřednostňovat tuky živočišné, které jsou pro psa stravitelnější než rostlinné.

Struktura **sacharidů (cukrů)** je tvořena prvky vodíkem, uhlíkem a kyslíkem (Reinerth, 2011). Jejich štěpením vzniká ATP – adenosintrifosfát, což je látka bohatá na energii (Bucksch, 2018). Rostlinné sacharidy jsou produktem fotosyntézy, kdy výchozí látkou je oxid uhličitý a voda (Reinerth, 2011). Živočišný cukr nazývá Procházka (2005) glykogenem, který se syntetizuje v organismu z rostlinných

sacharidů, ukládá se ve svalech nebo játrech a tvoří pohotový zdroj energie. Laukner (2006) dělí sacharidy na monosacharidy (jednoduché cukry), disacharidy a polysacharidy.

Bucksch (2018) uvádí, že pes domácí je vybaven geny, které jsou rozhodující pro metabolismus sacharidů. Je schopen sacharidy trávit na rozdíl od vlka a můžeme ho tak nazvat masožravce a všežravce. Polysacharidy potravy jsou štěpeny na jednoduché cukry, které jsou energetickým zdrojem například pro nervovou soustavu a srdce (Laukner, 2006). Potřeba energie během výkonu je podle Davies (2018) sacharidy kryta pouze na začátku. Při vysokých dávkách sacharidů v krvi dochází současně k uvolňování inzulínu. To pak může mít za následek nízkou hladinu glukosy v krvi a inzulín navíc působí jako antagonist metabolismu lipidů. Podáním jednoduchých cukrů psovi do 30 minut po ukončení fyzické aktivity se omezí poškození svalů. Reinerth (2011) konstatuje, že dlouhodobý nadbytečný přísun sacharidů se mění na zásobní tuk.

Reinerth (2011) tvrdí, že obilniny, ve kterých jsou sacharidy nejvíce obsaženy, by se psům měli podávat v omezeném množství a zastoupení sacharidů v krmné dávce může být zastoupeno ovocem a zeleninou. Významným sacharidem ve výživě psa je rostlinná celulóza. Není pro něj stravitelná, ale podporuje peristaltiku střev. Nejstravitelnějším zdrojem sacharidů jsou brambory, rýže a oves, a naopak nejméně stravitelná je pšenice (WWW3).

Minerální látky Procházka (2005) rozděluje do dvou skupin: na makroprvky a mikroprvky. Podle množství, v jakém se v tkáních vyskytují, je nutné zajistit jejich příjem. Prvky řazené do makroprvků jsou vápník, fosfor, sodík, draslík, hořčík a chlór a do mikroprvků železo, měď, kobalt, mangan, zinek, jod a fluor.

Minerály jsou pro funkci organismu zcela nezbytné a musí být součástí potravy. Podílí se na tvorbě tkání (např. kostí), mají vliv na aktivitu enzymů a hospodaření s vodou. Nepříznivý je pro psa nedostatek i nadbytek. Navíc nadbytek jednoho minerálu může omezit stravitelnost minerálu jiného (Reinerth, 2011).

Na tvorbě kostí se podílí vápník, fosfor a hořčík. Činnost nervů, srdce a svalů ovlivňuje vápník a draslík. Na srážlivost krve působí vápník. Síra se podílí na stavbě chrupavek a inzulínu. Fosfor ovlivňuje plodnost zvířat. Jod má vliv na funkci štítné žlázy. Železo má význam pro buněčné dýchání a tvorbu hemoglobinu. Zinek má vliv na zvyšování výkonnosti organismu. Hospodaření s vodou se účastní sodík, draslík a chlór (Laukner, 2006; Procházka, 2005).

Prvky zastoupené v mléčných produktech jsou vápník, zinek a kobalt. V mase vyskytují fosfor, hořčík, síra, selen a mangan. Rybí maso je bohaté na fosfor, síru, mangan a jod. Kostí jsou zdrojem vápníku. Obiloviny obsahují hořčík a selen. Luštěniny poskytují zdroj zinku (sója hořčík). Ve žloutku je obsažen zinek (Laukner, 2006).

Vitaminy nepředstavují žádnou energetickou hodnotu, přesto jsou nepostradatelnou složkou potravy. Organismus si je většinou sám nedokáže syntetizovat, proto musí být zastoupeny v krmné dávce (Reinerth, 2011). Podílí se na stavbě některých enzymů a hormonů a na odolnosti těla. Nedostatek vitaminů se nazývá avitaminóza a nadbytek hypervitaminóza (Procházka, 2005). Rozdělují se do

dvou skupin. Vitaminy rozpustné v tucích jsou při trávení limitovány obsahem tuku, bez něhož nemohou být vstřebány. Jedná se o vitaminy A, D, E a K, které se shromažďují v játrech. Vitaminy rozpustné ve vodě jsou B-komplex a vitamin C, které se při nadbytku v těle neukládají (Reinerth, 2011).

Vitamin A nazývaný retinol se syntetizuje z provitaminu karotenu, který je součástí rostlin. V aktivní formě se vitamin A vyskytuje v játrech, kuřecím masu, rybách a vejcích (Reinerth, 2011). Má vliv na oční sítnici, na reprodukci a regeneraci kůže a sliznic (Laukner, 2006; Reinerth, 2011).

Vitamin D je důležitý pro hospodaření s vápníkem. Vyskytuje se ve dvou formách, D2 vzniká v rostlinách a D3 v kůži vlivem slunečního záření. Nedostatek může být u štěňat příčinou rachitidy a u starších zvířat osteomalacie. Při nadbytku dochází k nepřirozenému ukládání vápníku do tkání, např. kosterní svaloviny, srdečního svalu (Procházka, 2005). Je obsažen v rybách, rybích játrech a tuku, žloutku, máslu, masu a obilných klíčcích (Reinerth, 2011).

Vitaminu E (tokoferol) je důležitý pro látkovou přeměnu bílkovin, činnost pohlavních orgánů a zabraňuje oxidaci vitaminu A a karotenu. Příčinou nedostatku je hlavně špatná reprodukce a růst. Vyšší dávky poškozují játra a zhoršují plodnost (Procházka, 2005). Vitamin E je přítomný v arašídech, oleji z pšeničných klíčků, rybách, slunečnicových semínkách a oleji, lískových oříšcích, fenyklu, špenátu a vejcích (Reinerth, 2011).

Vitamin K se rozděluje na K1 (fylochinon) K2 (menachinon). Je významný pro srážení krve a tvorbu kostní tkáně (Reinerth, 2011). Zdrojem vitaminu K1 jsou rostliny, zatímco K2 syntetizují bakterie v tlustém střevě psa (Procházka, 2005; Reinerth, 2011). Příčinou avitaminozy může být omezená tvorba vlastního vitaminu K2 způsobená např. podáváním antibiotik (Reinerth, 2011). Přirozeným zdrojem vitaminu jsou játra a ryby (Laukner, 2006).

Do skupiny vitaminů B-komplex patří B1 (thiamin), B2 (riboflavin), B3 (niacin), B5 (kyselina pantotenová), B6 (pyridoxin), B12 (kobalamin), B9 (kyselina listová), cholin, vitamin H (biotin) a kyselina nikotinová. V organismu zastávají obdobnou funkci, většina z nich je důležitá pro látkovou výměnu sacharidů, bílkovin nebo tuků. Některé jsou navíc významné pro krvetvorbu, hormonální systém, imunitu, buněčný růst a rozmnožování buněk (Reinerth, 2011). Vitaminy B-komplexu se vyskytují v játrech, mléce, žloutku, rybách, luštěninách, zelenině a v kvasnicích (Laukner, 2006; Procházka, 2005).

Vitamin C neboli kyselina askorbová je přijímán potravou nebo si ho organismus vytváří sám (Procházka, 2005). Zlepšuje obranyschopnost jedince, ale důležitý je i pro tvorbu vaziva, kostí a látkovou přeměnu železa. Zdrojem vitaminu je ovoce, zelenina, játra a krev (Reinerth, 2011).

Voda má na život psa a funkci celého organismu velký vliv. Tělo psa je složeno z 70% vody a již při ztrátě dvou procent je jeho výkon negativně narušen (Davies, 2018). Voda se významně podílí na transportu živin a odpadních látek a regulaci tělesné teploty (Procházka, 2005). Je součástí krve, žaludeční kyseliny, žaludeční šťávy a moče (Laukner, 2006). Procházka (2005) uvádí denní potřeba vody u psa 30 až 50 ml na 1 kilogram živé hmotnosti s ohledem na velikost psa. Ale Bucksch (2018)

uvádí potřebu 40 až 70 ml na 1 kilogram. Tato potřeba roste při vyšší fyzické aktivitě (Davies, 2018), zkrmování granulí, během letního období (Procházka, 2005), v průběhu laktace, při zvýšené tělesné teplotě, při ztrátě tekutin způsobené – vyšším vylučováním moči, zvracením, průjmami, silným krvácením a při popáleninách (Bucksch, 2018). Zdrojem vody pro psa je aktivní pití, voda přijatá s potravou a 5 až 10 % pochází z metabolismu (Laukner, 2006).

2.11.3 Zásady krmení

Čas krmení je pro pracujícího psa velice důležitý. Když bude interval mezi krmením a výkonem veliký, může se stát, že pes nebude mít energii potřebnou pro výkon. Naopak když se nakrmí pozdě, může ho zatěžovat nestrávená potrava. Může dojít k zvracení, návratu potravy do tlamy nebo průjmům. Navíc se sníží stravitelnost živin. Sportovní psi by se měli krmit čtyři hodiny před výkonem a dvě hodiny po ukončení aktivity by se jim měly podat rozpustné cukry (Laukner, 2006). Při krmení menšího množství dvakrát denně se sníží nebezpečí vzniku torze žaludku (WWW3). Příjem vody by měl být zajištěn bezprostředně po výkonu. Majitel by měl u psa dohlédnout na časté pití v malých dávkách (Laukner, 2006).

V případě zkrmování trvanlivých konzervovaných krmiv, např. granulí, je důležité věnovat pozornost především složení. Doporučené zastoupení proteinů je 32 % a lipidů 20 % v zimním období a 26 % bílkovin a 20 % tuků v období letním. Samozřejmě záleží na intenzitě tréninku v konkrétním roční období. Nesprávný poměr těchto dvou živin může způsobit sportovní anémii. Granule by měli být vyrobeny především z dehydrovaného masa nebo masové moučky. Autorka uvádí, že na výrobu 100 gramů granulí by se mělo použít 100 gramů čerstvého nebo 20 gramů sušeného masa (WWW3).

Další možností výživy je krmení syrovou stravou tzv. BARF. Tato varianta má i mnoho odpůrců, a to především v řadách odborníků, kteří se domnívají, že u doma připraveného krmiva není snadné dosáhnout správného zastoupení všech potřebných živin. Například poměr vápníku a fosforu by měl být 1,5:1 a především u štěňat a mladých psů má významnou roli ve vývoji kostry (WWW3).

3. Cíl práce

Cílem bakalářské práce je zpracovat literární přehled o využití psa, historii ovčáckých psů na území České republiky, charakteristice ovčáckých, pasteveckých a honáckých plemen a výživě psa v tréninku. Dále zde podrobněji popsat výcvik psa k pasení od štěněte až po psa pokročilého.

Na základě vlastního sledování a evidence tréninků vypracovat tréninkový plán pro psa v prvním roce výcviku a zaznamenat úroveň výcviku po prvním roce tréninku. Dále ze získaných zkušeností vyhodnotit doporučení pro majitele se zájmem o sportovní pasení.

4. Materiál a metodika

Výcvik psa plemene border kolie (bez průkazu původu) probíhal v období od října 2018 do února 2020. Se psem byl trénink započat ve věku 6měsíců a trval do 22 měsíců věku. Jelikož pes při práci nevykazoval chování typické pro border kolie, byl s ním výcvik veden v tradičním stylu pasení.

Výcvikové lekce byly absolvovány především na farmě Těně v Plzeňském kraji pod vedením paní Jany Kautské s celoživotní kynologickou praxí, která se pasení začala věnovat před šesti lety. Pravidelně se účastní závodů v pasení nejen v České republice, ale i v zahraničí. Dvakrát jí byl udělen titul res. CACTR, v roce 2018 získala 2. místo Kynolog roku v kategorii pasení, na šampionátu SPCZ pro rok 2019 se v kategorii T1 TS umístila na 2. místě, v kategorii T2 TS na 1., 2. a 4.-5. místě a v kategorii T3 TS obsadila 2., 5. a 7. místo. Za rok 2019 také získala ocenění 2. a 3. nejlepší pracovní pes KCHBO, nejlepší z australských ovčáků v kategorii pasení a 2. nejlepší pracovní pes KCHBO z belgických ovčáků v kategorii pasení. Se svými dvanácti psy se mimo pasení věnuje také canisterapii, bikejoringu, scooterjoringu. Vlastní chovatelskou stanicí od Dračice, která se zabývá chovem australských a belgických ovčáků. Kromě těchto dvou plemen má také australskou kelpii a border kolii.

Dále bylo navštíveno tréninkové centrum Dajavera v Načešicích v Pardubickém kraji. Výcvik byl veden paní Danielou Rájovou, která má dvacetiletou kynologickou praxi, z toho 14 let s border kolíí. Je aktivním instruktorem pasení, rozhodčím a garantem pasení pro CS plemena pro Českou republiku a předsedou Spolku pasení CZ. Aktivně pracuje se svými pěti psy, kteří úspěšně skládají zkoušky v různých kynologických oblastech a mají tituly šampionů včetně klubových. V roce 2015 získala titul Fena roku BCCCZ, stala se Mistrem ČR 2017 a na šampionátu SPCZ pro rok 2019 se umístila na 1. místě v kategorii T3 CS a stala se šampionem pasení CS. Vlastní chovatelskou stanicí Dajavera, věnuje se dobrovolně canisterapii a je trenérkou, kapitánkou a členkou flyballového týmu Dajavera.

Výcvik psa byl rozdělen do 5 fází. První dvě fáze probíhaly v košáru se skupinkou ovcí většinou o pěti kusech. Dalším stupněm výcviku byla manipulace s ovcemi na otevřeném prostranství a v posledních fázích byl do tréninku zařazen nácvik překonání trialových překážek.

Pro psa byl veden výcvikový deník, do kterého bylo zaznamenáno: délka tréninku, průběh výcvikové lekce, absolvované trialové překážky, rady trenéra, velikost stáda ovcí a přítomnost jiných psů při tréninku.

Výcviková lekce trvala 30 minut až 2 hodiny. Lekce byla rozdělena na „kola“ a mezi 2 „koly“ byl prostor pro odpočinek. Dalším typem výcviku byl celodenní intenzivní trénink, kterého se účastnilo více psů najednou. V srpnu 2019 byl dále absolvován čtyřdenní výcvik. Výcvik byl zakončen v únoru 2020 absolvováním neoficiálních závodů.

Data o frekvenci výcviku, délka přímé práce psa během dne a doba trvání 1 kola byla zpracována v programu Microsoft Office Excel 2016.

5. Výsledky a diskuse

5.1 Pes začátečník – 1. fáze výcviku

První fáze výcviku probíhala od října 2018 do prosince 2018. Cílem výcviku v tomto období bylo, aby pes dosáhl balancu, naučil se flankovat a rozpoznat správnou vzdálenost a hranici tlaku. Získání citu pro vzdálenost a odhadnutí hranice tlaku doporučuje také Loučka (2007a). Výcvik probíhal v kruhovém košáru o průměru 12 metrů. Využití košáru kruhového tvaru doporučuje také Jong (2017).

5.1.1 Metody dosažení cílů

S ohledem na věk a nulové zkušenosti sledovaného psa byla během tréninku přítomna čtyřletá fena australského ovčáka v pokročilejším výcviku.

První lekce probíhala v košáru se skupinkou šesti ovcí. Psovod se pohybuje kolem ovcí a snaží se u psa zvýšit aktivitu. Nesmí zůstat stát na jednom místě, ale být neustále v pohybu. Psa chválí a motivuje ho k další akci, ale neoslovuje psa jménem, protože pes má pak tendenci k psovodovi přicházet, což je nežádoucí. Pes se má pohybovat na balancu (pes se pohybuje a udržuje ovce u ovčáka, popř. určeném místě, na opačné straně stáda, než je psovod). Sledovaný pes začal brzy ovce obíhat. První kolo trvalo 10 minut a následovala 15minutová pauza, kdy trénovala pokročilejší fena a sledovaný pes byl při jejím výcviku přítomný.

V druhém kole měl psovod k dispozici ovčáčkou hůl a pomocí ní řídil pohyb psa za ovcemi, aby flankoval (obíhání psa kolem ovcí po liniích s cílem udržet přímý pohyb stáda) a udával pohyb celému stádu. Když se pes snaží k psovodovi přiběhnout nebo stádo oběhnout dokola, klepne psovod holí před psem o zem, aby se dostal zpět na balanc. Když pes nechápe, co po něm psovod chce, je možné do košáru přizvat zkušeného psa nebo fenu, aby sledoval, jak má práce vypadat. Příčinou neúspěchu může být také psovod nezkušený a záleží i na povelích vysílaných tělem. Vliv zdatnosti handlera na dobře odvedenou práci je důležitý podle Loučky (2007b) a důležitost povelům vysílaných tělem přikládá význam Loučka (2008).

Druhé kolo bylo ukončeno po 10 minutách a výcvik byl ukončen.

Druhá lekce byla přítomna pokročilejší fena australského ovčáka. Již při příchodu k ovcím se u sledovaného psa projevoval o ně aktivní zájem.

Psovod se v košáru pohyboval před skupinou ovcí a pomocí ovčácké hole psa udržoval na balancu. Když pes ovčáčkou hůl nerespektuje, může se použít plašítka (například plastová tyč, na jejímž konci je připevněná pet lahev naplněná kamínky nebo se štrápci). Hluk psa důrazněji upozorní, že dále nesmí. Aby měl psovod přehled o pohybu psa a mohl rychleji a správně reagovat, může ke stádu chodit čelem a couvat, což doporučuje Jong (2017).

Obrázek č. 1 – Flankování za stádem, použití plašítka

Archiv autora

Při výcviku pasení se psi odměňují pouze hlasem, odstupňovanou intonací a hlasitostí. Vzhledem k tomu, že pes pracuje s psovodem na větší vzdálenosti, a dokonce je nežádoucí, aby se k psovodovi sám od sebe přibližoval, nelze využít pamlsků ani motivačních předmětů. Když pes udělá nějakou chybu, je nutné ho napomenout, napomenutí musí přijít okamžitě po chybě. Pochvaly psa při výcviku je vhodné odstupňovat a vyzdvihnout to, co se psovi opravdu povedlo.

Například když se některá ovce oddělí od stáda a on se pro ni sám aktivně vrátí, chválíme hlasitě a motivujeme (samostatně reaguje a vyhodnotí situaci, kterou samostatně řeší). Krouží-li v klidu za ovce, chválíme potichu a nepobízíme ho k větší akci (pracuje správně, je třeba zůstat v klidu). Když však štěká nebo štípe ovce, jde o nežádoucí chování a je třeba důrazněji použít povel „nedělej to“ nebo „neštěkej“ a podobně.

Obsah druhé lekce se nelišil od lekce první, tempo výcviku však bylo oproti výcviku předešlému podstatně rychlejší. Jednak byly v košáru chodivější ovce a také pes už věděl, co má dělat, a pohyboval se za ovce mnohem rychleji, čímž je tlačil více na psovoda.

V průběhu této lekce byly absolvovány dohromady 3 kola po deseti minutách a 15minutovými přestávkami.

Na třetí lekci byl přítomný pokročilý pes australského ovčáka z předešlého tréninku a tréninku sledovaného psa přihlížel.

Je nutné, aby pes přicházel k ovce na volném vodítku. Je důležité, aby k nim šel s psovodem, vnímal ho a věděl, že on dává povely. Měl by pochopit, že se jedná o práci, a ne jeho vlastní zábavu.

Po příchodu do košáru sledovaný pes začal ovce velice rychle obíhat a ony se jeho tempu přizpůsobily, což ztížilo jeho ovládní. Během deseti minut se jeho rychlost zpomalila a s ovce lépe manipuloval. V košáru se chodí v pořadí psovod,

ovce, pes a podle potřeby psovod využívá ovčácké hole. Je důležité měnit směry, aby pes vnímal balanc a na vzniklé situace se učil reagovat. Také psovod musí ve správnou chvíli reagovat, psa včas za ovce vyslat a neuhýbat mu, aby nedocházelo k obíhání stáda. Důsledkem pak může být, že pes natlačí ovce na psovoda ke stěně košáru. Pro nezkušeného psa pak může být vyřešení takové situace náročné, zvláště když je ve stádě některá ovce dominantní. Proto by měl psovod psovi pomoci. Postaví se k hlavám ovcí a psa pošle za ovce, jakmile se stádo rozpohybuje, psovod se od stěny košáru vzdálí a ovce se na něj navážou.

Obrázek č. 2 - Odvedení stáda od stěny košáru

Archiv autora

V průběhu tréninku následovaly dvě desetiminutové přestávky po 15minutových kolech, aby si sledovaný pes odpočinul. U sledovaného psa se projevoval aktivní zájem o ovce a v případě zvýšeného tlaku (od ovcí nebo psovoda) neměl tendence odcházet, protože byl na tlak zvyklý z běžného zacházení.

5.1.2 Výživa psa v 1. fázi výcviku

Sledovaný pes byl v této fázi výcviku krmen kompletním granulovaným krmivem značky Brit Premium Junior M.

Složení granulí garantované výrobcem je: kuře 41 % (dehydrované kuře 25 %, kuřecí moučka 16 %), kukuřice, pšenice, rýže, kuřecí tuk (chráněno tokoferoly), pivovarské kvasnice, sušená jablka, hydrolyzovaná drůbeží játra, lososový olej, bylinné a ovocné výtažky (300 mg/kg – rozmarýn, výlisky z vinných hroznů, kurkuma, citrusové plody a hřebíček), glukosamin sulfát (260 mg/kg), chondroitin sulfát (160 mg/kg), mannanoligosacharidy (150 mg/kg), fruktooligosacharidy (100 mg/kg), extrakt z juky schidigera (80 mg/kg)

Analytické složky: protein 30,0 %, tuk 18,0 %, vlhkost 10,0 %, hrubý popel 6,3 %, vláknina 6,3 %, vápník 1,5 %, fosfor 1,0 %

Metabolizovatelná energie 4 329 kcal/kg

Nutriční složky: vitamín A 20 000 MJ, vitamín D3 1 900 MJ, vitamín E (alfatokoferol) 600 mg, E6, zinek (včetně organické složky) 70 mg, E1 železo 80 mg, E5 mangan 36 mg, E2 jód 0,65 mg, E4 měď 20 mg, E8 selen (včetně organické složky) 0,2 mg

Pes byl krmen dvakrát denně a denní dávka činila 350 g. V den výcviku mu byla dávka navyšována na 450 gramů.

Krmením menšího množství krmiva dvakrát denně se sníží nebezpečí vzniku torze žaludku (WWW3).

5.2 Pes mírně pokročilý – 2. fáze výcviku

Druhá fáze výcviku probíhala od března 2019 do dubna 2019. Cílem výcviku v tomto období bylo, aby pes na povel zalehl na správném místě a zůstal ležet do dalšího povelu.

Podle Loučky (2008) je pes v roce života natolik vyspělý, že dokáže porozumět požadavkům svého psovoda a jejich vztah je založený na vzájemné důvěře. Tehdy začínají pracovat společně.

V zimním období výcvik sledovaného psa neprobíhal z důvodu nepříznivého počasí a nedostatečných zkušeností psa.

5.2.1 Metody dosažení cílů

První lekce se sledovaný pes účastnil intenzivního tréninku společně s dalšími 5 fenami (1 hárající) v různém stupni výcviku a 1 psem začátečníkem. Během dne pes absolvoval tři kola v košáru, která trvala 20 minut. Mezi jednotlivými koly měl 1,5 až 2 hodiny pauzu na odpočinek a výcviku ostatních psů se nezúčastnil.

První kolo probíhalo se skupinou pěti ovcí. Psovod se pohyboval před ovcemi, bránil psovi v obíhání a udržoval ho na balancu pomocí pláštka. Hlasitý zvuk však psa podněcoval k rychlejšímu tempu, ale snahou psovoda bylo tempo naopak zklidnit. V takovém případě je možné snížit tlak pláštíkem a korigovat psa hlasem „hej“ nebo „pomalu“. Když pes nereaguje a štípáním do hlezen tlak na ovce ještě více zvyšuje, je třeba ho okamžitě napomenout např. „nedělej to“.

Když pes začne pracovat v klidnějším tempu a pohybuje se na balancu, měl by psovod začít používat povely pro zastavení „stop“, „lie-down“ nebo „lehni“ (zalehnutí v místě „balace point“ (místo, kde se pes přestane pohybovat a nechává ovce v klidu), pes se snaží splynout a schovat se ovcím). U nezkušeného psa lze využít povelu „sedni“ pokud psovod ví, že na tento povel pes lépe reaguje. Ale postupně by se měl snažit docílit odložení psa tak, aby ležel a vyčkal dalšího povelu. Loučka (2016) považuje za důležité, aby pes uměl na povel zastavit.

Obrázek č. 3 – Zalehnutí psa v místě „balance point“

Archiv autora

Druhé kolo měl psovod k dispozici pouze ovčáckou hůl, aby nevyvíjel na psa příliš veliký tlak. Psa usměrňoval především hlasovými pomůckami. V košáru měnil směry, čímž u psa posiloval aktivní práci na balancu. Po 10minutách pes zareagoval na povel „sedni“ hned na poprvé a vyčkal dalšího povelu. Při dalším odložení následoval ihned po provedení povelu „sedni“ povel „lehni“.

Třetí kolo probíhalo podobně jako předešlé a na závěr byl psovi dáván povel pouze „lehni“. Pokud pes na povel nereaguje, je třeba je opakovat do jejich provedení a následuje pochvala.

U sledovaného psa se ke konci lekce začala projevovat únava, samostatně zastavoval a sledoval dění mimo košár. V takovém případě je lepší práci ukončit, což radí také Loučka (2008). Lekci je však nutné zakončit pozitivně, aby pes odcházel s pocitem dobře odvedené práce. Proto se nechá chvíli pracovat na balancu, následuje povel pro zastavení a s pochvalou od ovcí odchází.

Pokud je ve stádě dominantní ovce, která se psovi staví, měl by psovod zabránit tomu, aby ovce na psa útočila. Měl by se postavit k dominantní ovci a psa vyslat na balanc. Pokud pes nemá dostatek zkušeností a mohlo by chování ovce způsobit, že ztratí zájem o výcvik.

Druhé lekce se současně zúčastnilo dalších 9 psů plemene australský ovčák, krátkosrstá kolie a mudi. Jednalo se o intenzivní trénink zaměřený pro začátečníky a štěňata od 4 měsíců věku. Během lekce psi absolvovali neoficiální zkoušku Test přirozených vloh ovčáckého psa – NHAT (Natural Herding Aptitude Test).

Sledovaný pes dosáhl hodnocení v části Socializace „prospěl“ a v části Vlohy ovčáckého psa „výborně“.

V části Socializace se hodnotí kontakt s lidmi, kontakt se psy, citlivost ke zvukům, vztah s psovodem, dále překonání překážky, absence psovoda a přivolání. V žádném případě se pes nesmí chovat agresivně nebo příliš bázlivě. Překonání překážky má

prověřit psovi pohybové dispozice. V druhé části testu se hodnotí příchod ke stádu, kontakt se stádem, zájem a iniciativa.

Zúčastnění utvořili kruh tak, aby mezi nimi byl 2-3metrový rozestup. Poté rozhodčí obešla psy a simulovala načítání čipu. V dalším kole psy procházela s plastovou lahví naplněnou kamínky a třásla s ní, poté ji hodila směrem k psovi, aby se projevila psova reakce na zvuky. Dále každý pes jednotlivě procházel mezi ostatními psy a hodnotila se jejich reakce. Absence psovoda byla provedena tak, že vodítko psovod předal rozhodčí, vzdálil se 20 metrů a poté k sobě psa přivolal. Socializační část byla zakončena překonáním překážky.

Druhá část Vlohy ovčáckého psa probíhala u košáru, kde byly zavřené ovce. Psovod se psem prošel kolem košáru a zastavil s ním 20 metrů od něj. Odepnul mu vodítko a vyslal ho směrem k ovcím. Sledovaný pes se rozeběhl směrem ke košáru, začal kolem něj kroužit a jevil o ovce aktivní zájem. Psovod se rozešel ke košáru a vyšel proti němu. Pes reagoval na tlak (zastoupení cesty psovodem), změnil směr a začal kroužit opačným směrem.

Sledovaný pes absolvoval ještě 2 15minutová kola v košáru. Se psem bylo procvičováno odkládání a práce na balancu. Psovod se u psa snažil snížit tempo při práci využitím hlasových pomůcek.

Třetího tréninku se sledovaný pes zúčastnil společně s půlroční fenou australského ovčáka. Oba psi byli navzájem přítomni při výcviku druhého psa.

První kolo sledovaný pes pracoval v košáru se skupinou šesti ovcí. Psovod psa hlasovými pomůckami a použitím ovčácké hole udržoval na balancu, současně měnil směry, aby pes samostatně na změnu balancu reagoval. Dále se psem bylo procvičováno odložení na povel „lehni“ v místě balance point. Pes stádo po košáru provedl třikrát až čtyřikrát dokola v různých směrech a následovalo odložení. Sledovaný pes již velice dobře na povel reagoval – v balance point zalehl napoprvé.

Sledovaný pes měl tendence neustále zvyšovat tempo, proto byl korigován povely „hej“ nebo „pomalu“. Když pes při práci tempo sníží, chválí se klidným, tichým hlasem (např. „to je ono“, „to je šikovný pes“).

Po deseti minutách byl psovi dán povel „lehni“ ve chvíli, kdy se nacházel na balancu mezi vchodem do košáru a stádem. Psovod ke sledovanému psovi došel a vyvedl jej z košáru ven. Následovala pauza dlouhá 15 minut.

Obsah dalších dvou kol se nelišil od kola předešlého, trvala však 15 minut.

5.2.2 Výživa psa v 2. fázi výcviku

V první polovině této fáze výcviku byl sledovaný pes krmen stejnou značkou krmiva dvakrát denně jako ve fázi předešlé.

Po dosažení 12 měsíců byl pes krmen kompletním granulovaným krmivem značky Brit Premium by Nature Adult M.

Složení granulí garantované výrobcem je: kuře 45 % (dehydrované 25%, vykostěné 20%), oves, pšenice, kuřecí tuk (konzervovaný směsí tokoferolů), kukuřice, sušená jablka, lososový olej (2 %), hydrolyzovaná kuřecí játra, pivovarské kvasnice, kolagen, ulity korýšů (zdroj glukosaminu, 210 mg/kg), chrupavky (zdroj chondroitinu, 150 mg/kg), byliny a ovoce (hřebíček, citrusy, rozmarýn, kurkuma, 120 mg/kg),

mannan-oligosacharidy (120 mg/kg), fruktooligosacharidy (90 mg/kg), juka mohave (90 mg/kg), sušený heřmánek (80 mg/kg), slávka zelenoustá (zdroj glycosaminoglykanů, 50 mg/kg), sušené borůvky (50 mg/kg).

Analytické složky: protein 26,0 %, tuk 15,0 %, vlhkost 10,0 %, hrubý popel 7,0 %, vláknina 2,2 %, vápník 1,5 %, fosfor 1,1 %, omega-3 0,2 %, omega-6 1,7 %.

Procházka (2005) doporučuje optimální obsah bílkovin 20-30 %.

Metabolizovatelná energie: 3 790 kcal/kg

Nutriční složky: vitamín A (3a672a) 15 000 IU, vitamín D3 (E671) 1 000 IU, vitamín E (α -tokoferol) (3a700) 400 mg, biotin (3a880) 0,5 mg, cholinchlorid (3a890) 500 mg, chelát zinku a aminokyselin, hydrát (3b606) 70 mg, chelát železa aminokyselin hydrát (E1) 60 mg, chelát manganu aminokyselin hydrát (E5) 30 mg, jodid draselný (3b201) 0,5 mg, chelát mědi aminokyselin hydrát (E4) 12 mg, organická forma selenu, kterou produkují *Saccharomyces cerevisiae* CNCM I-3060 (3b8.10) 0,2 mg. Obsahuje antioxidanty schválené EU: tokoferolové extrakty z rostlinných olejů (1b306), askorbyl-palmitát (1b304) a výtažek z rozmarýnu.

Denní krmná dávka 250 gramů mu byla předkládána ve dvou porcích. V den výcviku byla denní krmná dávka navyšována na 340 gramů.

5.3 Pes středně pokročilý – 3. fáze výcviku

Třetí fáze výcviku probíhala od května 2019 do června 2019. Cílem výcviku v tomto období bylo, aby se pes naučil vyvádět ovce z košáru, stádo stabilizovat (pes ovce oběhne a na povel zalehne v místě, kterým následně psodv odchází), udržovat klidné tempo při práci a nácvik jednoduchých trialových překážek (slalom, branky, zapasení, zastávka). Výcvik probíhal na pastvině o rozloze 18 000 m² s rozmístěnými trialovými překážkami. Loučka (2008) doporučuje souběžně cvičit úkoly stejné úrovně.

5.3.1 Metody dosažení cílů

První výcvikové lekce byla přítomna půlroční fena australského ovčáka, se kterou se sledovaný pes během lekce střídal, a australský ovčák v pokročilém výcviku.

Sledovaný pes celkem absolvoval 3 kola po 10 minutách. Mezi jednotlivými koly byla 15 minutová pauza na odpočinek.

První kolo probíhalo v košáru s pěti ovci. Se sledovaným psem bylo procvičováno odkládání a práce na balancu.

Po 5 minutách si psodv stoupl do středu košáru a dal povel „okolo“ k obíhání stáda, což je důležité při stabilizaci stáda.

Když má pes ovce obíhat proti směru hodinových ručiček, musí mít psodv ovčáčkou hůl v pravé ruce a současně se proti směru otáčet. Ovčácká hůl udává psovi směr, proto musí být v pravé ruce za psem. Psa chválíme a neustále mu povel opakujeme. Když pes několikrát stádo oběhne, psodv si ovčáčkou hůl přendá do druhé ruky a posune ji před psa. Tím mu naznačí změnu směru a začne se otáčet po směru hodinových ručiček.

Na závěr sledovaný pes pracoval na balancu, poté mu byl dán povel pro odložení a s psovodem vyšel z košáru ven.

Druhé kolo sledovaný pes nejdříve pracoval v košáru na balancu. Ovce provedl asi pětkrát dokola se změnou směru a následovalo vyvedení. Stádo však uteklo k výběhu k ostatním ovčím.

Přítomný pokročilý pes ovce vyzvedl a zavedl je zpět do košáru. Napodruhé sledovaný pes ovce vyvedl.

Když se začíná s výcvikem psa na volném prostranství, je důležité, aby byl psovod v pohybu, pokud je v pohybu i pes a ovce se tak nerozutekly.

Třetí kolo sledovaný pes vyvinul na ovce příliš velký tlak a ovce se natlačily na psovoda, který o ně zakopl. Stádo opět uteklo, ale tentokrát je vyzvedl sledovaný pes. Psovod, ovce a pes utvořili „trojúhelník“. Jakmile se pes rozpohyboval, ovce se na handlera navázali a na balancu bylo stádo odvedeno. Ovce byly provedeny slalomem.

Při průchodu mezi tyčkami slalomu si psovod musí dát pozor, aby všechny ovce mezi tyčkami prošly. Neměl by se točit hned za tyčkou, ale dělat větší obraty. Tím jde mezi tyčky rovně, stádo má tak možnost se roztáhnout do délky.

Celou výcvikovou lekci byl se psem trénován pohyb na balancu, odkládání, a udržování klidného pracovního tempa.

Obrázek č. 4 - Práce na balancu, udržování vzdálenosti od stáda

Archiv autora

Druhou výcvikovou lekci sledovaný pes absolvoval jedno 20minutové kolo. Nejprve pes pracoval s ovce v košáru a následně na trialovém cvičišti.

Sledovaný pes mimo košár zvýšil své pracovní tempo, což ztěžovalo jeho ovládní. Psovod měnil směr pohybu a odkládal psa, aby ho dostal pod svou kontrolu i mimo košár.

U sledovaného psa se projevil cit pro ovce, nenechal si je ve volném prostoru utéct a jevil o práci aktivní zájem.

Třetí výcvikové lekce byla přítomna půlroční fena australského ovčáka.

Jednotlivá kola trvala 10 minut s 10minutovými pauzami.

Sledovaný pes pracoval se skupinou 7 ovcí. Na úvod probíhala lekce 5 minut v košáru a následně na trialovém cvičišti.

Pes stádo prováděl trasou osmičky mezi dvěma tyčkami. Když byl cvik proveden pětkrát, byla psem s ovce obkroužena pouze jedna tyčka, pak byl změněn směr a stejný cvik byl prováděn na druhou stranu.

Tento cvik má za cíl naučit se přesnosti při procházení překážek. Stádo musí mezi tyčkami projít celé, proto je důležité si nadcházet, dělat větší a kulatější oblouky a včas reagovat na chování psa.

Druhé a třetí kolo pes absolvoval jednoduchý trial sestavený z 3 branek, zapasení a zastávky.

Branka je průchod např. mezi dvěma tyčkami, mezi nimiž musí projít psovod, ovce a pes. U této překážky je dobré, aby se stádo roztáhlo do délky, proto by měl psovod psa zpomalit, aby snížil tlak na ovce.

Zapasení je čtvercová nebo obdélníková plocha s obvodem minimálně 80 metrů. Tento prostor je ohraničen např. tyčemi na okrajích, pískem, pilinami, oranou brázdou atd. Pes má ovce do uvedeného prostoru odvést a poté aktivně zajistit, aby stádo zapasení neopustilo. Pes, který s výcvikem začíná, může být doprovázen psovodem. V další fázi výcviku se pes pohybuje na hranici zapasení a psovod zůstává se stádem uvnitř. Pokročilý pes se aktivně pohybuje po obvodu a psovod stojí mimo zapasení.

Zastávka simuluje přechod stáda přes silnici a kontrolu stabilizace ovcí. Před hranicí překážky by mělo dojít k výměně pozic handlera a psa. Psovod začne stádem couvat, čímž se změní psovi balanc. Popřípadě může doplnit povel „okolo“, aby u psa podpořil pohyb kolem stáda. Jakmile si pozice vymění a pes dosáhne balancu, následuje povel „lehni“. Je nutné, aby pes zalehl před hranicí překážky, proto si psovod musí osvojit cit pro načasování. Musí sledovat reakce a rychlost stáda i psa. Po zalehnutí psa jde handler na hranici překážky, rozhlédne a vysílá psa za stádo.

Pro sledovaného psa byla dnešní lekce fyzicky i psychicky náročná, ale ochotně plnil psovodovy povely a snažil se mu vyjít vstříc.

Na čtvrté výcvikové lekci sledovaný pes vyzvedl vyčleněnou skupinu 10 ovcí z pastvy a odvedl je do košáru, který se nacházel ve stínu kvůli vysokým teplotám na přímém slunci. Jednotlivá kola trvala 15 minut a po nich následovala 10minutová pauza. Současně se lekce zúčastnila půlroční fena australského ovčáka.

V prvním kole pes absolvoval krátký trial sestavený ze zastávky, maltézkého kříže a zapasení.

Při provedení zastávky psovod neodhadl reakce stáda a psa a sledovaný pes zalehl až za úrovní zastávky.

Když se načasování povelů u překážky zastávka nepovede, není žádoucí psa v danou chvíli opravovat, ale handler by se měl více soustředit na provedení při jejím dalším absolvování.

V druhém kole byla z košáru vyvedena polovina ovcí a odvedena do zapasení. Zde sledovaný pes ovce hlídal po dobu, kdy probíhal výcvik feny. Sledovaný pes jevil aktivní zájem o „své“ ovce a nereagoval na probíhající výcvik v košáru, přestože se fena projevovala hlasitým štěkáním.

V třetím kole bylo vyvedeno z košáru stádo ovcí, se kterým byly projity překážky most, slalom a zastávka.

Překážka most se překonává v pořadí handler-ovce-pes, nebo ovce-pes-psovod. V prvním případě je důležité, aby si psovod dostatečně nadešel a na překážku přicházel přímo. Také by měl psa zpomalit, aby se snížil tlak na stádo.

5.3.2 Výživa psa v 3. fázi výcviku

V této fázi výcviku byl sledovaný pes krmen kompletním granulovaným krmivem značky Acana Wild Coast Classics. Ke změně značky krmiva došlo, protože sledovaný pes začal trpět zažívacími potížemi a hubnout.

Složení granulí garantované výrobcem je: dehydrovaný sled 24 %, řezaný oves 23 %, čerstvý celý sled 10 %, čerství celý platýs 6 %, olej ze sledě 6 %, za studena lisovaný olej z canola, čerstvý celý hejk 4 %, celá červená čočka, celý zelený hrách, celá zelená čočka, celá cizrna, celý žlutý hrách, celý oves, na slunci sušený vojtěška, vláknina z čočky, sušená hnědá mořská řasa, čerstvá dýně, čerstvá máslová dýně, čerstvý pastinák, čerstvá kapusta, čerstvý špenát, čerstvá mrkev, čerstvá jablka reddelicious, čerstvé hrušky bartlett, mrazem sušený sled 0,1 %, čerstvé brusinky, čerstvé borůvky, kořen čekanky, kurkuma, ostropestřec, kořen lopuchu, levandule, kořen ibišku, šípky.

Analytické složky: protein 29 %, tuk 17 %, vlhkost 12 %, hrubý popel 7,5 %, vláknina 5 %, vápník 1,1 %, fosfor 0,9 %, omega-6 2,4 %, omega-3 1,4 %, DHA/EPA 0,4 % / 0,3 %, glukosamin 700 mg/kg, chondroitin 900 mg/kg

Nutriční složky (na kg): vitamin E: 200 IU, cholinchlorid: 500 mg, E6 (zinek): 100 mg, vitamin B5: 12,5 mg, E4 (měď): 10 mg.

Zootechnické doplňky: mikroorganismy druhu *Enterococcus faecium* NCIMB10415: 600×10^6 CFU.

Pes byl krmen dvakrát denně a denní dávka činila 220 gramů. V den výcviku byla denní dávka navyšována na 330 gramů.

5.4 Pes pokročilý – 4. fáze výcviku

Čtvrtá fáze výcviku probíhala od srpna 2019 do listopadu 2019. Cílem výcviku v tomto období byl nácvik trialových překážek obtížných (průchod typu II a Y) a velmi obtížných (maltézský kříž, nakládka na přívěs, práce na dálku). Dalším cílem byla práce na drivu a manipulace s větším počtem ovcí. Výcvik probíhal na pastvině o rozloze 18 000 m² s rozmístěnými trialovými překážkami a na cvičišti o rozloze 8 000 m².

Pokud pes pracuje spolehlivě s malým stádem, doporučuje Loučka (2008) začít s prací u stáda většího, aby začal nad svými kroky uvažovat a učit se větší samostatnosti.

5.4.1 Metody dosažení cílů

První lekci sledovaný pes absolvoval čtyřdenní trénink pasení, kterého se současně zúčastnilo dalších čtyři až šest psů. Společný vícedenní trénink je prospěšný

pro psa, který může trénovat v průběhu celého dne a je více času na řešení problémů ve výcviku, ale i pro psovoda, který vidí práci dalších dvojic, jejich chyby, způsoby řešení i pokroky. Protože výborný handler může dosáhnout dobrých výsledků i se špatným psem, ale dobrý pes se špatným handlerem dobrých výsledků nikdy nedosáhne. Že by měl psovod pracovat především na sobě, zmiňuje též Loučka (2008).

První den výcvik probíhal dopoledne, následovala čtyřhodinová pauza a odpoledne výcvik pokračoval. Zúčastnilo se 5 psů – 2 krátkosrsté kolie, 2 kelpie a 1 border kolie v různém stupni výcviku.

První kolo zpočátku probíhalo v košáru se šesti ovce, aby si sledovaný pes ovce opracoval a začal se soustředit na handlerovy povely. Jednalo se o práci na balancu a reakce psa při změně směru na balanc.

Po 5 minutách sledovaný pes ovce stabilizoval před východem z košáru a na psovodův povel z něj stádo vyvedl. Opět následovala stabilizace, aby psovod za ovce branku zavřel. Poté pes na balancu stádo provedl průchodem (překážka představují přírodní nebo umělou uličku nebo koridor, skrz kterou musí ovce projít) typu II (bez rozšířeného vstupu) do zapasení, kde jej 3 minuty hlídal, aby ovce zapasení neopustily. Psovod následně chytil 1 ovci a odvedl ji na okraj stáda. Poté sledovaný pes ovce vyzvedl a průchodem typu II bylo stádo provedeno v opačném směru.

Před košárem byl psovi dán povel „okolo“ a následoval povel „lehni“, když byl mezi ovce a vchodem do košáru. Psovod branku otevřel a pes ovce zavedl. Loučka (2008) považuje za příčinu úspěšného zavření do košáru (penning) výsledek spolupráce psa a ovčáka.

Vážnou chybou při zavádění do košáru je, podle zdroje (WWW2), když pes na ovce spěchá, uhání je nebo ovce po vyvedení z košáru utečou zpátky dovnitř.

Druhé kolo začalo opět krátkým opracováním v košáru, pak následovalo vyvedení ovce. Při vycházení se ovce na psovoda nenavázaly a utekly k ohradě s ostatními ovce.

Když nezkušenému psovi ovce utečou, musí psovod vytvořit takovou situaci, aby pes ovce správně vyzvedl a od plotu odtlačil. Handler jde se psem u nohy směrem k ovce a 10 metrů od stáda pes dostane povel „lehni“. Psovod jde před stádo, aby se vytvořil trojúhelník psovod – ovce – pes. Jakmile se pes rozpohybuje (podél plotu), ovce se navážou na handlera a pes dosáhne balancu. Je nutné, aby pes směřoval na balanc, nežádoucí je, aby se snažil přijít k psovodovi. V takovém případě ovce zablokuje a následkem může být, že ovce plot přeskóčí nebo se dají opět na útěk.

Dále pes ovce provedl slalomem do zapasení, kde je hlídal. Psovod chytil 1 ovci a odvedl ji na okraj stáda. Následně bylo stádo provedeno přímo maltézským křížem a zastávkou. Zde sledovaný pes správně zalehl na povel „lehni“ těsně před hranicí překážky.

Při stabilizaci nesmí psovod nechat psa kolem ovce příliš dlouho kroužit. Optimální je nechat ho jedenkrát oběhnout stádo a poté mu na požadovaném místě dát povel pro zastavení. Výsledkem krouživého pohybu psa kolem stáda může být oddělení některé ovce od stáda.

Třetí kolo došlo k výměně stáda a bylo absolvováno s 8 ovce. V košáru pes ovce nejprve opracoval a následně vyvedl. Byl absolvován slalom, zapasení, chycení 1 ovce, maltézský kříž přímo a doleva.

Při průchodu maltézského kříže doprava nebo doleva handler nesmí do překážky vstoupit. Překážkou prochází pouze ovce a pes. Pes v tomto případě pracuje mimo balanc. Měl by se pohybovat na té straně, kde se nachází psovod, a odtlačil od něj ovce do vstupu překážky. Kdyby zůstal na balancu, vedl by ovce na handlera, který ovšem musí zůstat mimo překážku. Když ovce do kříže vstoupí, psovod se přesune k příslušnému východu z překážky a ovce za ním zahnou pod tlakem psa.

Pes dále ovce provedl brankou, což byly 2 tyčky vzdálené 3 metry a zavedl je do košáru.

Dopolední trénink byl po třetím kole ukončen. Jednotlivá kola trvala 20 minut a mezi nimi byla 1,5hodinová pauza. Ve výcviku se pokračovalo odpoledne po 4 hodinách, kdy psi odpočívali.

Před začátkem odpoledního tréninku sledovaný pes sehnal ovce z pastviny do sousedního menšího výběhu.

Je důležité, aby pes přivedl všechny ovce, proto s nezkušeným psem může jít psovod podél ohrady. Ovce většinou na přítomnost psa reagují shlukováním do stáda. Jakmile se ovce rozpohybují, psovod vyše psa za ovce, které utvoří stádo a na balancu jej přivede k psovodovi.

První 20minutové kolo sledovaný pes v košáru opracoval 12 ovcí, které následně vyvedl. Před druhým košárem pes stádo stabilizoval a psovod košár otevřel. Trial měl pes absolvovat pouze s polovinou ovcí, proto pes na povel psovoda začal ovce zavádět do košáru, a když byl oddělen příslušný počet ovcí, psovod košár zavřel.

Sledovaný pes se poprvé setkal s průchodem typu Y (trychtýřem), který prochází ovce a za nimi pes. Handler do překážky nesmí vstoupit a pracuje pouze zvenku. Když ovce překážku z poloviny překonají, může se psovod přesunout k východu před stádo na balanc.

Zdroj (WWW2) doporučuje pro dosažení dobrého hodnocení od rozhodčího, aby všechny ovce prošly skrz přes překážku jako první.

Tři ovce byly zavřeny do třetího košáru, zbylé tři ovce pes provedl slalomem a zavedl je do prvního košáru.

Další kolo sledovaný pes neabsolvoval trial. Z pastviny vyvedl skupinu 25 ovcí a přes areál farmy stádo odvedl na 600 metrů vzdálenou louku. Zde se stádo 20 minut páslo. Úkolem psa bylo, aby ovce neutekly a udržovaly stádo.

Druhý výcvikový den sledovaný pes sehnal ovce z pastviny a následně všech 70 ovcí odvedl na louku. Pes musel aktivně zajistit, aby ovce neutekly na silnici nebo do lesa. Po 30 minutách ovce zavedl do výběhu.

Druhé kolo spočívalo v absolvování trialu současně pracujících čtyř psovodů. Každý si z košáru vyvedl skupinu devíti ovcí a odvedl si jí do jednoho z rohů pastviny. Poté měl každý projít čtyři libovolné trialové překážky, ale stáda se navzájem nesměla spojit. Sledovaný pes absolvoval trychtýř, maltézský kříž doprava, průchod typu II, most, a nakonec ovce zavedl do přepravníku na koně.

Při společné práci si musí každý psovod všimnout reakcí stáda i psa, aby mohl včas reagovat. Např. stádo, které sledovaný pes prováděl průchodem typu II, se snažilo protlačit přes psovoda za stádem v protějším rohu. Proto handler stádem procouval, čímž psovi změnil balanc a dal mu povel „okolo“. Ovce tak zablokoval a stáda se nespojila.

V třetím kole byla spojena stáda z jednotlivých košárů. Sledovaný pes vyvedl stádo čtyř ovcí z prvního košáru, před druhým košárem jej stabilizoval a vyvedl šest ovcí. Stejný postup se opakoval i u třetího košáru s pěti ovce a vzniklé stádo bylo odvedeno do zapasení. Pět minut pes ovce z vnější strany hlídal, aby zapasení neopustily. Poté bylo stádo vyvedeno a rozděleno zpět do 3 košárů.

Čtvrté kolo bylo absolvováno s 15 ovce v areálu farmy. Ovce byly provedeny po příjezdové cestě, kolem silážní jámy, mezi zaparkovanými auty se psy, následně bylo stádo stabilizováno na louce, kde se 15 minut páslo. Tento úkol měl prověřit schopnosti nejen psa, ale i psovoda. Pes by měl sám aktivně vyhodnocovat situaci a pokud by se některá z ovcí oddělila, vrátit ji ke stádu. Psovod by měl předvídat, co se stane, a včas psovi udělovat povely.

V pátém kole sledovaný pes hlídal otevřený košár se šesti ovce, zatímco se psovod vzdálil se deset metrů. Psovod k sobě psa přivolal a následně ho vyslal pro ovce. Pes se musel vrátit do košáru, stádo vyzvednout a přivést ho k handlerovi. Dále byly absolvovány trialové překážky: most, slalom, zapasení, maltézský kříž doprava, trychtýř, zastávka a zavření do košáru.

Při průchodu maltézského kříže stádo uteklo, proto jej musel sledovaný pes vyzvednout a překážka byla absolvována podruhé.

V tomto kole se projevovala únava na sledovaném psovi i na ovce, které byly tlačivé a na psův tlak nereagovaly.

Jednotlivá kola trvala 30 minut a poté následovala hodinová pauza na odpočinek.

Třetí výcvikový den byly absolvovány 3 30minutová kola, mezi nimiž byly hodinové pauzy.

V prvním kole sledovaný pes vyvedl 20 ovcí z ohrady do košáru, kde je nejprve 5 minut opracoval.

Z košáru byla následně vyvedena polovina stáda, se kterou byl absolvován trial sestavený z průchodu typu II, branky, slalomu, maltézského kříže doprava, stabilizace stáda a následné oddělení 2 ovcí psovodem, který je zavřel do košáru, trychtýře, zastávky, zapasení, 2 branek a zavedení do košáru.

Jelikož při průchodu maltézského kříže se ovce nenavázaly na handlera, ale prošly překážkou přímo, byla tato překážka se sledovaným psem ihned opakována.

Při průchodu maltézské křížovatky se pes může pohybovat z jakékoli strany tak, aby stádo správně nasměroval. Proto když psovod vidí, že stádo chce překážku projít přímo, může psa poslat kolem překážky, aby východ v přímém směru zablokoval. Ale jakmile se ovce rozpohybují správným směrem, měl by handler psa poslat zpět na balanc.

Druhé kolo bylo stádo 30 ovcí odvedeno na 200 metrů vzdálenou louku, kde jej sledovaný pes hlídal a udržoval stádo pohromadě.

Třetí kolo sledovaný pes z prvního košáru vyvedl 6 ovcí, se kterými byly projity 2 po sobě jdoucí branky. U druhého košáru pes stádo stabilizoval a zavedl jej do něj. Z prvního košáru vyzvedl dalších 6 ovcí a s nimi byl absolvován trychtýř, maltézský kříž doleva, slalom, branka, most, a stádo bylo zavedeno zpět do prvního košáru. Psovod otevřel druhý košár a sledovanému psovi dal povel „lehni“ ve vstupu do košáru. Vzdálil se 15 metrů a dal psovi pokyn k přivedení ovcí. Sledovaný pes vběhl do košáru a pohybem po jeho obvodu ovce vyzvedl a přivedl k psovodovi.

Pokud je na ovce při vyvádění vyvinut veliký tlak, měl by handler psa zpomalit, je-li to nutné zalehnout, aby přivedení stáda proběhlo v klidném tempu. V případě, že ovce pod tlakem psovoda předběhnou, musí psovod změnit balanc (otočení čelem ke stádu) a pes po dosažení balancu stádo obrátí zpět na handlera. Psi pracující ze vzdálenosti, kdy s ovce hýbou, ale zároveň je neuhánějí, doporučuje Ragánová (2016).

Následně byla provedena zastávka, maltézský kříž doleva a zapasení.

V zapasení byl sledovaný pes seznámen s novým povel „brázda“, který má znázorňovat linii, kam pes ovce nesmí pustit. V tomto případě se jednalo o vykopanou rýhou ohraničený obdélník, který měl pes na povel obíhat a udržet tak stádo uvnitř.

Psovod se pohyboval uvnitř obdélníku, zatímco sledovaný pes byl zvenku. Psovod se pohyboval podél linie a lákal psa, aby chodil kolem za ním, ale současně nesměl hranici překročit. Neustále mu byl opakován povel „brázda“ a když se pohyboval podél zapasení, byl hlasitě chválen.

Trial pokračoval vyvedením stáda ze zapasení a stabilizací. Sledovanému psovi byl dán povel „lehni“ a psovod odešel 20 metrů. Následně pes ovce přivedl. Ovce byly provedeny 2 brankami, a nakonec zavedeny do druhého košáru.

Čtvrtý výcvikový den sledovaný pes sehnal stádo z pastviny do menšího výběhu. Z něj pak bylo vyčleněno 7 ovcí, které odvedl do košáru.

V prvním kole se sledovaný pes začal učit vést ovce na drivu (pes vede ovce směrem, který mu určuje ovčák, krouží za skupinou a ovce jdou přímým směrem). Proto byly ovce odvedeny do průchodu typu II.

Psovod je v zákrytu za psem a následně mu dává povel např. „jdeme“. Jakmile se pes rozpohybuje, měla by přijít pochvala a motivace k další akci. Ale v případě, že se pes snaží dostat na balanc, musí být včas zastaven.

Po dokončení cviku byl absolvován trial sestavený z mostu, slalomu, zapasení, zastávky, maltézského kříže doprava a doleva, trychtýře a zavedení do přepravníku na koně.

Druhé kolo sledovaný pes vyvedl 6 ovcí z druhého košáru na vzdálenost 10 metrů. Trial pokračoval zastávkou, trychtýřem, maltézským křížem doleva, zapasením a „brázdou“.

Druhá část trialu byla založená na společné práci dvou psů (sledovaný pes a krátkosrstá kolie). Druhý pes do zapasení přivedl 6 ovcí a nově vzniklé stádo bylo v zapasení 5 minut hlídáno. Po vyvedení ze zapasení byl absolvován maltézský kříž doprava, trychtýř a zavedení do prvního košáru. Loučka (2008) doporučuje pro práci na farmě využití více psů současně.

Při tomto úkolu se jednalo o spolupráci psů a handlerů. Psovodi se musí pohybovat u sebe, aby byl balanc pro oba psy na stejné straně stáda. Není možné, aby při přímém pohybu jeden psovod šel z pohledu hodinových ručiček na 6, kdy balanc pro jeho psa je na 12 a druhý např. na 3, kdy balanc jeho psa je na 9. V takovém případě stádo neví, na kterého psa reagovat a na kterého handlera se napojit.

Třetí kolo sledovaný pes pracoval s 12 ovce. Vyvedl je z prvního košáru, provedl slalomem, 5 minut stádo udržoval v zapasení, následně ovce provedl maltézským křížem, trychtýřem, zastávkou a zavedení do košáru.

Tento trial byl ztížen, protože sledovaný pes pracoval s větším počtem ovcí, které již byly unavené a na psa nereagovaly. Taktéž pes již nedokázal vyvinout patřičný tlak. V důsledku toho všechny ovce neprošly mezi jednotlivými tyčkami slalomu.

Náplní čtvrtého kola byl nácvik provozu (psovod následovaný ovce jde po cestě, zatímco pes chrání ovce před projíždějícím vozidlem, které představuje pro ovce nebezpečí).

Psovod šel se stádem podél plotu a v protisměru jelo auto. Úkolem sledovaného psa bylo, aby stádo izoloval od projíždějícího auta. Přebíhal po liniích mezi stádem a autem. Tento cvik byl opakován celkem čtyřikrát a sledovaný pes se střídal s druhým psem.

Doporučuje se 1 stranu silnice oplotit, aby nedošlo k vytlačení ovcí psem (WWW2).

Optimální je, když se stádo rozvine do délky, a handler jde pak podél plotu v polovině stáda. Tím je pro psa balanc mezi stádem a autem a psovod pomocí postoje těla nebo za pomoci ovčácké hole řídí pohyb psa po liniích.

V pátém kole sledovaný pes s 5 ovce absolvoval trial sestavený z mostu, maltézského kříže doleva, trychtýře, maltézského kříže doleva a zavedení do třetího košáru.

Jednotlivá kola čtvrtého výcvikového dne trvala 20 minut a následovala hodinová přestávka pro odpočinek.

Na druhé výcvikové lekci sledovaný pes absolvoval celkem 2 20minutvá kola a střídal se s fenou australského ovčáka.

První kolo sledovaný pes sehnal ovce z pastviny a zavedl je do výběhu. Pes následně shromáždil stádo u branky a psovod 15 ovcí vyčlenil. Skupina pak byla rozdělena do dvou košárů.

Z prvního košáru pes vyvedl 8 ovcí, se kterými byl absolvován trychtýř, zapasení, „brázda“, zastávka, maltézský kříž, drive přes most, slalom a zavedení do košáru.

Sledovaný pes se odmítal pohybovat na povel „brázda“ kolem zapasení a stále se snažil dosáhnout balancu. Kdykoli hranici překročil, psovod mu dal povel „ne“ a vrátil ho zpět. Po několika nezdařených pokusech však sledovaný pes zpanikařil, protože nevěděl, co se po něm požaduje, a utekl.

V takovém případě není dobré psa nutit a v žádném případě nesmí být trestán. Psovod si k sobě psa přivolá a pokračuje s ním cvikem, který pes zná. V dalším nácviku problémové překážky musí psovod postupovat velice opatrně, psa motivovat a chválit. Pokud by se na psa vyvíjel přílišný tlak, mohl by o práci ztratit zájem.

Pokud je pes na psovoda fixovaný a nemá odvahu zkoušet nové věci, aby něco nezkažil, musí se psovod snažit mu cvik co nejlépe vysvětlit a za každý posun psa pochválit.

Druhé kolo sledovaný pes vyvedl ovce z košáru a průchod typu II stádo překonalo drivem. Trial pokračoval absolvováním slalomu, trychtýře, zapasením, zastávkou, poté provedením stáda pod maltézským křížem, kdy handler šel nad překážkou a na konci se ovce na psovoda opět navázaly, mostem a zavedením do košáru.

Třetí výcviková lekce se sledovaným psem byla zaměřena na procvičování povelu „brázda“. Psovod pomalu postupoval se psem podél zapasení (handler uvnitř a pes za hranicí) a jakmile se rozpohyboval, chválil ho. V těchto situacích, když si pes nevěří, je motivace psa velice důležitá, aby získal jistotu. Jakmile se pes pohybuje plynule, měl by psovod zpomalovat a vzdalovat se od hranice zapasení, aby pes dál pracoval samostatně. Aby si pes pohyb spojil s konkrétním cvikem, je důležité mu povel opakovat.

Během výcvikové lekce sledovaný pes absolvoval celkem 2 20minutová kola a kromě povelu „brázda“ s ním byly procvičovány i ostatní trialové překážky (most, trychtýř, zastávka, zapasení, slalom, maltézský kříž). Mezi koly byla 10minutová pauza.

Na čtvrté výcvikové lekci sledovaný pes opracoval 3 ovce nejprve v košáru. Pohyboval se na balancu (několikrát došlo ke změně směru), po stabilizaci ovcí je vyvedl. Další 5 minut pes pracoval na balancu i mimo košár.

Další část lekce byla zaměřena na nácvik outrunu (oběhnutí stáda velkým obloukem tak, aby pes ovce nevyrušil).

Jelikož se psovodovi se sledovaným psem tento cvik nedařil, převzala si psa instruktorka, která předvedla, jak se má správně postupovat. Loučka (2016) doporučuje výcvik s instruktorem, protože tréning zhodnotí, doporučí vhodný postup a reaguje na chyby.

Obrázek č. 5 - Výcvik pod vedením instruktora

Archiv autora

Vše vychází z balance point, což je pozice psa od psovoda na dvanáctce na druhé straně stáda. Po psovi se požaduje co nejrychleji se dostat na balanc a ve chvíli, kdy jej dosáhne, by si měl od ovcí udržovat správný postup. Cílem je naučit ho pohybovat se a cítit bublinu, která je kolem ovcí. Když pes přichází k ovcím, je mimo bublinu a ovce na něj nereagují. Začínají reagovat, když pes dosáhne okraje bubliny, ale když ji překročí, stádo se rozuteče. Proto je třeba psa v obrazech podpořit, aby dosáhl co nejrychleji balancu a poté se snažit udržovat jeho vzdálenost od stáda. Důležité je psa chválit, protože žádoucí chování utváří pochvala ne tresty nebo zákazy.

Protože pes pracuje na pomyslném trojúhelníku, jehož vrcholy jsou ovce, handler a pes, utvoří psovod toto postavení. Po stabilizaci stáda psa odvede na vzdálenost asi padesát metrů a psovod se postaví bokem asi 15 metrů od ovcí. Pokud se pes po vyslání na outrun pohybuje v příliš úzkém oblouku, může handler proti psovi vyběhnout, aby ho odtlačil na širší oblouk. Docílit tréninkem oběhnutí ovcí širokým obloukem považuje za důležité Loučka (2008).

Se sledovaným psem byl outrun dvakrát proveden tak, že ke stádu přibíhal proti směru hodinových ručiček. Následně pes 5 minut ovce vodil na balancu, kdy v obrazech se psovod snažil rychlost sledovaného psa posílit, a naopak po dosažení balancu ho udržet v klidném tempu a ve správné vzdálenosti od ovcí. Poté byl se sledovaným psem 3krát proveden outrun po směru hodinových ručiček.

Outrun by měl pes zakončit klidným vyzvednutím ovcí, pokud však ovce uhání, může psovod po dosažení balancu dát povel „lehni“, a poté nechá psa za ovcemi vyjít v klidném tempu. Na závěr lekce pes pracoval na balancu a následně ovce zavedl do košáru. Celá lekce celkem trvala 1 hodinu s krátkými pauzami po celou dobu trvání tréninku, kdy psovod dostával rady od instruktorky.

U sledovaného psa bylo doporučeno trénovat stranové povely, protože to usnadní práci a manipulaci se psem. Tréninkem docílit ovládnutí psa pouze hlasem. Jelikož má sledovaný pes dobrou poslušnost a zná povel „okolo“ na obě strany, bylo by vhodné mu pojmenovat pohyb na konkrétní stranu.

Pátá lekce trvala 30 minut a byla zaměřena na práci na drivu. Pro výcvik bylo využito dlouhé vodítka, pomocí kterého psovod sledovaného psa jistil. Bránil psovi ve špatném chování a pes měl zároveň pocit jistoty, jelikož byl přes vodítka neustále spojen s handlerem. Dlouhé vodítka pro začínající výcvik doporučuje Poláčková (2010).

Sledovaný pes stabilizoval skupinu 4 ovcí a poté se s psovodem vzdálil 15 metrů. Psovod se postavil za psa do zákrytu a dal mu povel „jdeme“. Pes se rozešel a jakmile se snažil dostat na balanc, psovod ho jemným přitáhnutím vodítka upozornil, aby se držel před psovodem.

Obrázek č. 6 - Drive na dlouhém vodítku

Archiv autora

Když se pes učí drive, musí ke stádu přistupovat z větší vzdálenosti, aby se zkracující vzdáleností ovce ustupovaly pod zvyšujícím se tlakem psa. Když pes znejistí a nechce dále postupovat, musí ho psovod povzbudit, např. i jemným postrčením nebo slovně „honem jdeme, ovečky“. Psa je třeba okamžitě chválit za každý krok vpřed.

Sledovaný pes stádo odtlačil celkem 4krát podél ohrady a po každém kole následovala 2-3 minuty práce na balancu. Již při třetí práci na drivu sledovaný pes udržoval pozici před psovodem a na balanc se snažil dostat minimálně.

Také Loučka (2008) pro začátek tréninku doporučuje využít ohrady, aby pes dodržoval rovnou linii.

Při změně práce z drivu na balanc nesmí být pes vyslán z pozice před psovodem, aby měl tuto pozici spojenou pouze s odtlačáním. Toto je důležité dodržet zejména v začínajícím výcviku, aby se pes nenaučil z vlastní vůle z pozice na drivu přebíhat na balanc. Také platí pravidlo, kolik lekcí pes strávil na balancu, než si balanc osvojil, tolik potřebuje lekcí na drivu.

Šestá výcviková lekce proběhla v rámci farma závodů. Jednalo se o soutěž smíšených týmů (CS a TS plemena) s minimálním počtem pěti účastníků. Sledovaný pes byl v družstvu s dvěma border koliemi, krátkosrstou kolií a briardem. Loučka (2008) zmiňuje, že vlohy pro pasení se intenzivně projevují u plemene border kolie.

Sledovaný pes blokoval cestu ovčím při shánění z ohrady, aby neměly jinou možnost než vejít do určené odkládačky. Dále asistoval společně s ostatními psy při rozdělování 60 ovcí po 10 kusech do 3 odkládaček. Zbylé ovce odvedl na vedlejší pastvinu.

Obrázek č. 7 - Společná práce psů při rozdělování do odkládaček

Autor: Ivan Růžička

Sledovaný pes absolvoval trial s indickými běžci, se kterými se setkal poprvé. Kachny byly vyvedeny z ohrádky, na kterou se z vnější strany napojily.

Práce s indickými běžci nefunguje na stejném principu jako s ovce – nedrží se člověka. Handlera vnímají podobně jako psa a pod jeho tlakem ustupují. Proto není vhodné pracovat na balancu, psovod – kachny – pes.

Také Jong (2017) zmiňuje, že se kachny na rozdíl od ovce nedrží člověka, nejsou tak rychlé a mohou se snadno zranit. Pes by měl být pod dokonalou kontrolou psovoda a odvedená práce musí být pečlivá. Učení drivu s kachnami bývá snazší oproti ovce.

S běžci byl absolvován trial sestavený z trychtýře, průchodu typu „U“, kde je sledovaný pes hlídal a na psovodův povel následně vyvedl, slalomu, mostu a zavedení zpět do ohrádky.

Při tomto úkolu sledovaný pes z velké části pracoval na drivu, pokud byla nutná práce na balancu, byl psovod od vedených zvířat vzdálen minimálně 5 metrů.

Posledním úkolem bylo přivedení 30 ovce z pastviny zpět do výběhu. Sledovaný pes nejprve ovce sehnal společně s druhou border kolí z pastviny a poté společně s dalším psem bylo stádo odvedeno do původního výběhu.

Všechny týmy trial dokončily v časovém rozmezí 32 minut 36 sekund až 48 minut 39 sekund a výkony byly velice vyrovnané. Družstvo, ve kterém byl sledovaný pes, se z devíti týmů umístilo na šestém místě s časem 43 minut 25 sekund.

Obrázek č. 8 - Společná práce psů při odvádění do výběhu

Autor: Ivan Růžička

5.4.2 Výživa psa v 4. fázi výcviku

V této fázi výcviku byl sledovaný pes krmen stejně jako ve fázi předešlé značkou krmiva Acana Wild Coast Classics. Denní krmná dávka činila 220 gramů, v den běžného výcviku 330 gramů a v době čtyřdenního výcviku 400 gramů.

5.5 Příprava sledovaného psa na závody - 5. fáze výcviku

Pátá fáze výcviku probíhala od prosince 2019 do února 2020. Cílem výcviku v tomto období byla příprava na závody, které proběhly v únoru 2020. Se sledovaným psem byly procvičovány trialové překážky, nově se setkal s překonáním překážky tranvers (simuluje klikatou, většinou úzkou stezku, po které nemůže jít psod), přivedení na dálku, klidná manipulace s ovci a stranové povely. Výcvik probíhal na pastvině o rozloze 18 000 m² s rozmístěnými trialovými překážkami.

Loučka (2016) doporučuje porovnat dosažené schopnosti psa i psovoda na zkouškách nebo soutěžích.

5.5.1 Metody dosažení cílů

První lekce trvala 2 hodiny, během nich sledovaný pes absolvoval 3 kola. Výcviku byla přítomna hárající fena německého ovčáka. Jedno kolo trvalo 20 minut a následovala 20minutová pauza, kdy se psi prostřídali.

Sledovaný pes sehnal ovce z pastviny, ale při vyvádění z výběhu stádo uteklo do stáje. Odtud je vyvedl k brance výběhu, kde bylo vyčleněno 12 ovcí, které odvedl do košáru.

Během trialu se sledovaný pes začal učit stranové povely. Pro pohyb po směru hodinových ručiček dostal povel „okolo“ a pro pohyb proti směru povel „away“.

Pojmenování stranových povelů si může každý psovod zvolit sám podle toho, co mu je příjemné. Musí však psa naučit, co znamenají a neměnit je. Také Hála (2008b) doporučuje zvolit si názvy jednotlivých povelů podle toho, s čím se psovod ztotožní.

V první kole byl absolvován trychtýř, zastávka, zapasení, „brázda“, slalom (jelikož byl slalom absolvován s větším počtem ovcí, byla nutná větší přesnost při průchodu mezi jednotlivými tyčkami), most a zavedení do košáru.

Během trialu měl sledovaný pes problém s tlakem a nemohl ovce rozpohybovat, ale přesto od nich neodešel. Například když se proti němu postavila ovce, odvrácením hlavy snížil tlak, ale stádo se snažil rozpohybovat z jiné strany u méně dominantní ovce. Naopak nesnese tlak od psovoda, protože chce všechno dělat správně, ale když to nechápe, tak odejde. Proto je třeba při výcviku postupovat pomalu, hodně psa chválit a motivovat.

V druhém kole bylo z košáru vyvedeno 6 ovcí a byl s nimi absolvován tranvers. Jednalo se o hranici půlkruhovitěho tvaru, kdy pes vede ovce na opačné straně překážky, než je psovod. Stádo musí být kontrolováno pouze psem, který mění směr pohybu ovcí.

Dále byl absolvován slalom, maltézský kříž doprava, průchod typu „L“ (první část překážky sledovaný pes ovce odtlačil a dále pokračoval na balancu) a zavedení do košáru.

Když pes pracuje na drivu, musí si psovod hlídat postavení vzhledem ke stádu, zvláště když pes neovládá stranové povelky. Když pes vede ovce rovně, nemůže stát stranou, ale v zákrytu se psem.

V posledním kole sledovaný pes odtlačil ovce uličkou s nerozšířeným vstupem a po překonání překážky přivedl stádo zpět k handlerovi, dále provedl tranvers a most. Stádo bylo stabilizováno asi pět metrů od košáru, ze kterého byla vyvedena druhá část stáda. Obě skupiny ovcí se spojily a všechny byly odvedeny zpět na pastvinu.

Podle instruktorky je sledovaný pes na práci velice příjemný. Sice nedokáže vyvinout patřičný tlak na ovce, ale snaží se svému psovodovi ve všem co nejlépe vyhovět.

Na druhé výcvikové lekci měl sledovaný pes vyzvednout ovce, které utekly z ohrady. Nedoběhl na balanc a ovce utekly podél ohrady a při vyzvednutí přeskočily ohradu zpět do výběhu. Během 2hodinového tréninku se sledovaný pes střídal s fenou německého ovčáka, kdy jednotlivá kola trvala 20 minut.

První kolo sledovaný pes absolvoval trial na úrovni IHT-1 (International Herding Trials) se 7 ovcemi sestavený z průchodu typu „U“, trychtýře, slalomu, zapasení, „brázdy“, chycení 1 ovce, stabilizace a přivedení na 30 metrů, maltézského kříže doprava, průchodu typu „L“, zastávky a zavedení do košáru.

Při průchodu typu „U“ stádo došlo do poloviny překážky a tam se zastavilo. Ovce se začaly sledovanému psovi stavět a 1 beran ho napadl. Proto psovod berana otočil ve směru pohybu. Odradit psa od práce může podle Loučky (2008) bolest způsobená cvičitelem nebo zvířaty.

Druhé kolo bylo zaměřeno na drive, se kterým má sledovaný pes potíže. Ovce byly vyvedeny z košáru k průchodu typu II. Psovod připnul psovi vodítka, aby měl při práci větší jistotu. Vždy když chtěl dostat na balanc, byl zastaven a chválen. Totéž

bylo absolvováno ještě jednou zpět. Dále pes převedl stádo na balancu přes most a odvedl ho k ohradě, kde byl trénován drive za pomoci vodítka.

Ve třetím kole byly se psem trénovány stranové povely „okolo“ a „away“. Handler si stoupl mezi ovce a podle toho, na kterou stranu se pes pohyboval (po směru nebo proti směru hodinových ručiček) mu dával povely. Na závěr byla procvičena „brázda“, outrun. Po skončení lekce byly ovce zavedeny do výběhu.

U sledovaného psa instruktorka ocenila hezkou vlohu, schopnost být rychlý, rychle k ovčím doběhnout, ale zároveň jeho dobrou ovladatelnost a nechat se zpomalit. Ale psovod by se u něj měl snažit podporovat určitou samostatnost a vlastní rozhodování. Jistou míru samostatného rozhodování bez agresivních projevů doporučuje také Loučka (2008).

Na třetí výcvikové lekci probíhal současně trénink psa začátečníka v kruhovém košáru. Sledovaný pes z výběhu vyvedl 10 ovčí a odvedl je na louku. Zde s ním byly trénovány stranové povely, outrun, drive a také práce psa z větší vzdálenosti.

Když se sledovaný pes ke stádu příliš přiblížil, byl handlerem zastaven a když správnou vzdálenost udržoval, byl chválen.

Po 30 minutách byla práce ukončena a následovala 10minutová pauza.

V dalším kole bylo předešlé stádo stabilizováno před košárem, ze kterého sledovaný pes vyvedl pět ovčí, a obě skupiny zvířat se spojily.

Se vzniklým stádem byl absolvován tranvers, trychtýř, slalom a maltézský kříž doleva. Poté sledovaný pes odtlačil ovce na drivu podél plotu, a nakonec všechny ovce odvedl do výběhu.

První kolo čtvrté výcvikové lekce sledovaný pes absolvoval se skupinou 6 ovčí. Stádo bylo provedeno trychtýřem, stabilizováno u stanovené tyčky, psovod se vzdálila 50 metrů, sledovaného psa k sobě přivolal a následně vyslal na outrun. Po přivedení ovčí byla absolvována překážka na drivu. Sledovaný pes odtlačil ovce od psovoda skrz čtverec, jehož vrcholy tvořily kužely. Na protější straně poté stádo otočil kolem levého kužele a přivedl ho zpět k handlerovi. Trial pokračoval drivem přes maltézský kříž přímo. Ovce, ale zatočily doleva, proto byl dán psovi povel „okolo“, aby ovce odtlačil zpět. Následně se pes vrátil na drive a ovce provedl celou překážkou. Maltézský kříž byl pak absolvován ještě jednou na balancu doprava. Trial byl zakončen zastávkou, zapasením, „brázdou“, tranversem a zavedením do košáru.

V dalším kole zůstal sledovaný pes před vchodem otevřeného košáru, zatímco psovod se vzdálil 20 metrů, a poté stádo přivedl k psovodovi. Most stádo se psem překonalo na drivu, poté byla provedena zastávka, tranvers, vegetace (ochrana zakázané oblasti), zavedení do odkládačky o rozměrech 1x1 metr a následné vyvedení, průchod typu „L“ na drivu, zastávka, zavedení do odkládačky a po 2 minutách vyvedení, průchod typu „L“, zastávka, stabilizace stáda u tyčky a přivedení na 100 metrů a následné odvedení stáda na pastvinu.

Pro provedení vegetace může být použita např. senáž, ke které se ovce budou chtít dostat, ale pes by jim v tom musí zabránit. Pes by se měl pohybovat tam a zpět (boční vedení) a aktivně zajistit, aby ovce následovaly psovoda a oddělené ovce vrátit zpět ke stádu.

Podle Loučky (2007a) je při této práci nutný pohyb psa ze strany na stranu. Musí pracovat tak, aby žádnou ovci neztratil nebo zabránil vejítí ovci do vegetace. Loučka (2008).

Při vyvádění z malé odkládačky ovce nereagovaly na tlak psa z vnější strany, proto musel sledovaný pes mezi ně. Pes měl ale problém s těsným prostorem uvnitř, proto šel psovod do odkládačky s ním a ovce mu pomohl vytlačit.

Při práci na dálku sledovaný pes ovce vyzvedl, ale protože se pohybovaly příliš rychle, přeběhl před stádo, čímž ovce zablokoval. Když se pak vrátil na balanc, už ovce nedokázal rozpohybovat. Proto psovod zkrátil vzdálenost mezi stádem na 50 metrů, aby byl se psem více v kontaktu.

První kolo čtvrté výcvikové lekce trvalo 20 minut, následovala 10minutová pauza a druhé kolo bylo ukončeno po 30minutách.

Na páté výcvikové lekci sledovaný pes absolvoval 3 15minutová kola s 5minutovými pauzami.

První kolo sledovaný pes vyvedl stádo 6 ovci z košáru a absolvoval s nimi trychtýř, průchod typu „L“, stabilizace a přivedení stáda na 50 metrů, drive skrz čtverec z kuželů a kolem levého kuželu na protější straně přivedení stáda zpět k handlerovi, zapasení, „brázda“, zastávka a zavedení do košáru.

Druhé kolo sledovaný pes vyvedl ovce z košáru, provedl je průchodem typu „L“, most, zastávka, slalom, drive, zastávka a zavedení do košáru. Přes most měl sledovaný pes ovce provést drivem, ale ovce se k psovi postavily hlavami a on je nedokázal odtlačit, proto byla překážka překonána na balancu.

Třetí kolo byl absolvován maltézský kříž doprava, následně maltézský kříž přímo na drivu, průchod typu „L“, outrun, zapasení, „brázda“, drive, outrun, stabilizace a přivedení na 50 metrů a zavedení do košáru.

Šestá výcviková lekce proběhla v rámci celodenního intenzivního tréninku společně s dalšími 6psy. Sledovaný pes absolvoval 3 kola, mezi nimiž byla 1 hodinu pauza, kdy pes odpočíval.

Po příjezdu na výcvik sledovaný pes sehnal ovce z pastviny a vyčleněnou skupinku 12 ovci vedl na balancu na cvičišť. Cestou však ovce zatočily do úzké uličky, ze které je musel sledovaný pes vytlačit. Nedostatečný prostor způsobil, že ovce utekly do areálu farmy. Vzhledem k velkému počtu lidí a chybě psovoda (stál příliš daleko od přiváděného stáda), nevědělo stádo, na koho se navázat a opět uteklo. Následně pes ovce vyzvedl a odvedl je na cvičišť.

První 2 kola, která trvala 15 minut, byla absolvována s 6 ovci a třetí 30minutové kolo s 12 ovci.

První kolo bylo zahájeno vyvedením z odkládačky a následoval průchod typu L, stopka, zapasení, „brázda“, trychtýř, slalom, maltézský kříž doprava a zavedení do košáru.

Druhé kolo byl absolvován trial sestavený z vyvedení z košáru, zapasení, slalomu, maltézského kříže doleva, drive skrz průchod typu II a most, outrun a zavedení do košáru.

Třetí kolo sledovaný pes vyvedl ovce z košáru na 30 metrů, zavedl je do druhého košáru a ovce vyvedl z druhé strany. Následovala stabilizace stáda a přivedení na 20

metrů. Trial pokračoval 20 metrů drivem mezi branku, maltézským křížem doleva a doprava, vegetací a mostem. Na závěr bylo stádo rozděleno, polovina stáda byla zavedena do košáru a zbytek ovcí odveden do výběhu.

Během výcvikové lekce byl sledovaný pes lehce ovladatelný, velice dobře reagoval na psovodovy povely a o ovce jevil aktivní zájem.

Výcvik sledovaného psa byl ukončen absolvováním neoficiálních závodů. Závodu se zúčastnila plemena briard, 2x flanderský bouvier, welshcorgicardigan, holandský ovčák, 2x chodský pes, 2x australský honácký pes, krátkosrstá kolie a 2x border kolie.

Trat' začínala vyvedením stáda z odkládačky, pokračovala vyvedením z výběhu (otevření a zavření branky), zapasením, provedením uličkou z kuželů (boční vedení psa), vyvedením na pastvinu (otevření a zavření branky), stabilizací (psovod se vzdálil 50 metrů), outrunem, tranversem, turkey's foot, zapasením, zastávkou a stabilizací stáda. Trial pokračoval odvedením druhého stáda, které bylo v košáru, do odkládačky (stádo se nesmělo spojit se stádem stabilizovaným), poté vyzvednutí stabilizovaných ovcí a zavedení do košáru. Bonusovou překážkou byl drive skrz průchod typu II, kterou sledovaný pes neprovedl.

Sledovaný pes si vedl velice dobře v průběhu celého trialu, bohužel u překážek, kde bylo potřeba vyvinout tlak na ovce, neuspěl. V překážce turkey's foot se ovce psovi začaly stavět a byla nutná pomoc psovoda, za což byly snižené body. Druhým místem bylo vyzvednutí ovcí, které byly stabilizovány za maltézským křížem. Ovce se nasměrovaly hlavami do rohu a sledovaný pes je nedokázal vyzvednout, proto se psovod přiblížil na kratší vzdálenost, aby se ovce rozpohybovaly. Za zbylou část trialu byl pes rozhodčím hodnocen kladně, kdy se u něj projevovala oddanost psovodovi s určitou mírou samostatného jednání a výborná poslušnost. Sledovaný pes se umístil na čtvrtém místě z 12 psů.

Bodové hodnocení sledovaného psa je uvedeno v tabulce č. 2. Každý úkol byl ohodnocen maximálně 10 body.

Tabulka č. 2 - Bodové hodnocení sledovaného psa

Vyvedení	10	Turkey's foot	3
Branka	10	Zapasení	10
Zapasení	10	Zastávka	10
Ulička (boční vedení)	10	Vyzvednutí	6
Branka	10	Zavedení	10
Outrun	10	Intelligence	7
		Pes	
		Psovod	10
Tranvers	10	Bonusová překážka	0
Celkem bodů		126	

5.5.2 Výživa psa v 5. fázi výcviku

V této fázi výcviku byl sledovaný pes krmen stejně jako ve fázi předešlé značkou krmiva Acana Wild Coast Classics, denní krmná dávka činila taktéž 220 gramů a v den výcviku 330 gramů.

5.6 Tréninkový plán pro psa v 1. roce výcviku

Tabulka č. 3 – Zásady pro zahájení výcviku

2,5-3 měsíce	První setkání s ovci Počet ovcí: 3-4 Nezávislé obíhání stáda Pouze motivace psa k akci bez zákazů
Od 4. měsíce	Pravidelné tréninky U začínajících psů je vhodná pauza přes zimu (zhoršené tréninkové podmínky)
6. měsíc	Test přirozených vloh ovčáckého psa - NHAT

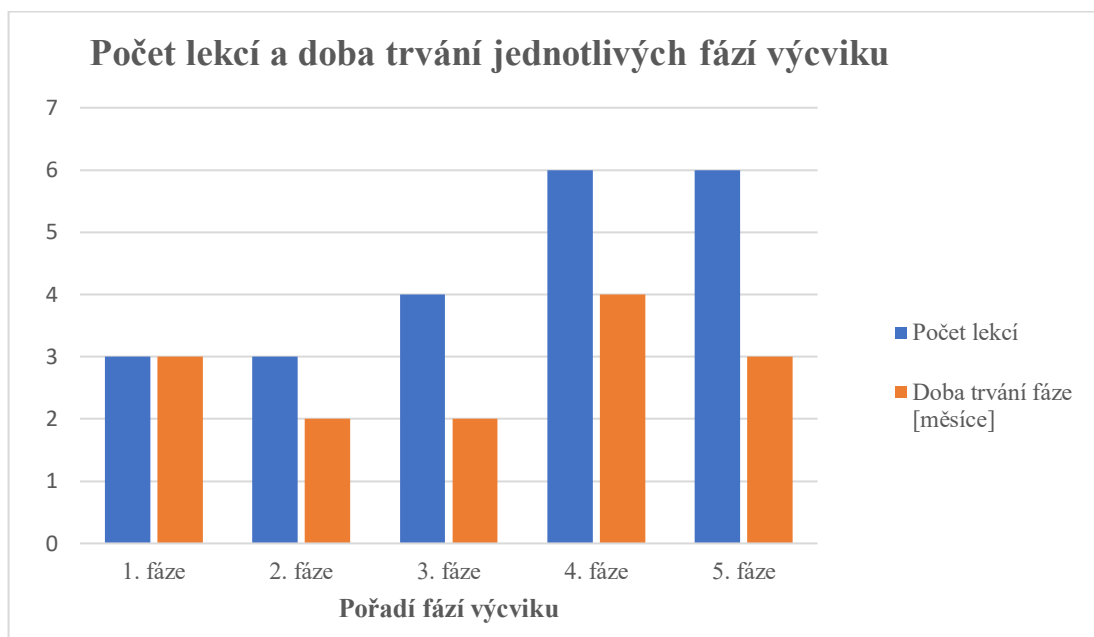
Tabulka č. 4 – Tréninkový plán pro jednotlivé fáze výcviku

Fáze	Doba trvání [měsíce]	Intervaly tréninků [dny]	Cíle výcviku
1.	2-3	14	Práce v košáru Udržování psa na balancu Klidné pracovní tempo
2.	1,5-2	14	Práce v košáru Zalehnutí v místě „balance point“
3.	2-3	7-14	Stabilizace stáda Vывádění ovcí z košáru Jednoduché trialové překážky (slalom, branky, zapasení, zastávka)
4.	3-4	7-14	Obtížné a velmi obtížné trialové překážky (průchod typu II a Y, most, maltézský kříž, nakládání na přívěs, ...) Práce na dálku Drive
5.	individuální	7-14	Procvičování trialových překážek Vylepšení techniky (příchod na překážku, včas dávat psovi povely, naučit se posuzovat reakce psa i ovcí)

Počet lekcí v jednotlivých fázích výcviku a doba jejich trvání v měsících je znázorněna v grafu č. 1.

Z grafu vyplývá, že v 1. fázi probíhaly výcvikové lekce jednou za měsíc. V dalších fázích se počet lekcí navyšoval s přibývajícím zkušenostmi a zvyšující se kondicí sledovaného psa. V poslední fázi lekce probíhaly v 14denních intervalech během 3 měsíců, intenzita tréninků se tedy oproti 1. fázi zdvojnásobila.

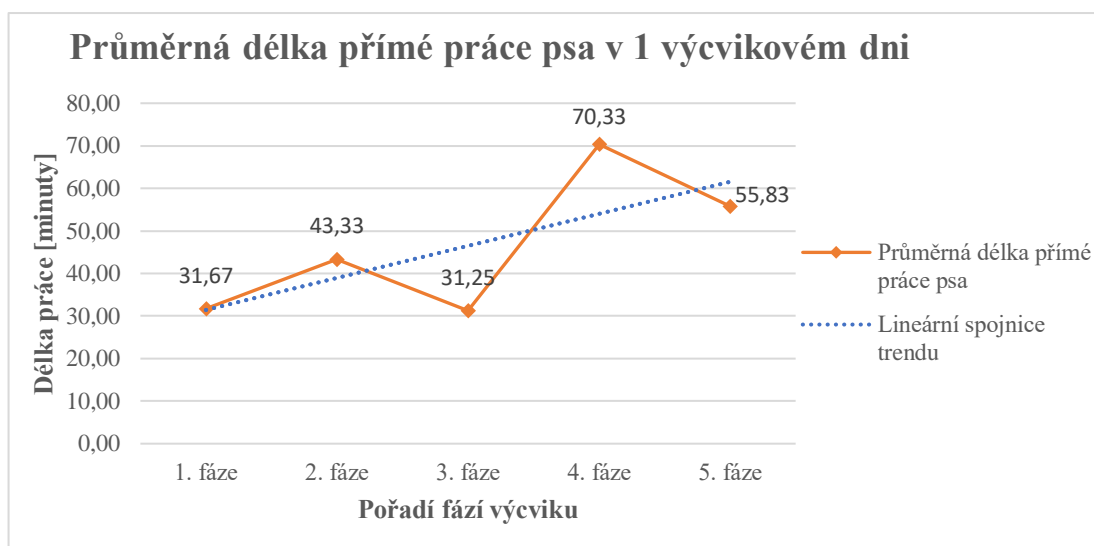
Graf č. 1 – Počet lekcí a doba trvání jednotlivých fází výcviku

Průměrná délka přímé práce psa v 1 výcvikovém dni, zaznamenaná v minutách, je znázorněna v grafu č. 2.

Délka přímé práce sledovaného psa se ve 2. fázi oproti fázi 1. zvýšila, neboť pes byl již zkušenější. Ve 3. fázi došlo k poklesu, protože se začínalo s výcvikem mimo košár, což bylo pro sledovaného psa fyzicky náročnější. Čtvrtá fáze je charakteristická delší přímou prací sledovaného psa, neboť byly do výcviku ve větší míře zařazeny intenzivní tréninky. V 5. fázi došlo k poklesu délky práce vzhledem k fázi předešlé. Celkově však měla délka přímé práce sledovaného psa v 1 výcvikovém dni rostoucí průběh, což je znázorněno lineární spojnici trendu.

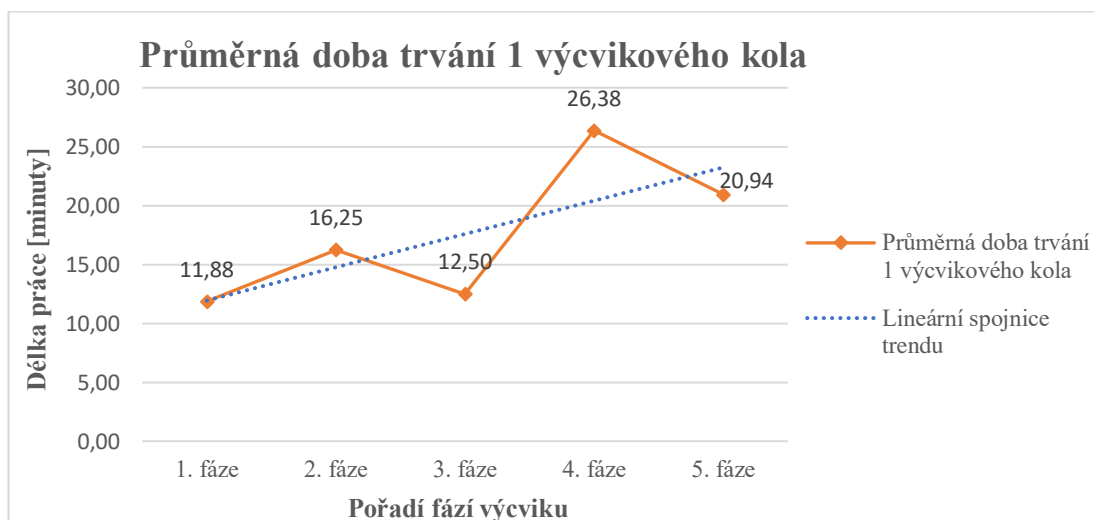
Graf č. 2 – Průměrná délka přímé práce psa

Průměrná doba trvání 1 výcvikového kola, zaznamenaná v minutách, je znázorněna v grafu č. 3.

Rostoucí průběh průměrné doby trvání 1 výcvikového kola je znázorněn lineární spojnicí trendu. Ve 3. fázi došlo k poklesu kvůli zahájení výcviku mimo košár a hodnoty ve 4. fázi nabývají vyšších hodnot z důvodu zařazení intenzivních tréninků do výcviku.

Graf č. 3 – Průměrná doba trvání 1 výcvikového kola

6. Závěr a doporučení pro praxi

Pes v naší společnosti zastává všestranné využití. Jedním z pracovních zaměření je pasení ovcí. Využití ovčáckých psů se v dnešní době neuplatňuje příliš v praxi, ale z ovládání ovcí pomocí ovčáckého psa se stala sportovní disciplína.

Výcvik sledovaného psa byl rozdělen do 5 fází výcviku, kdy byla do tréninkového deníku zaznamenávána délka a průběh výcvikové lekce, velikost stáda, přítomnost jiných psů a rady trenéra.

1. fáze – pes začátečník – doba trvání: 3 měsíce – počet lekcí: 3

Cíl výcviku: práce na balancu, flankování a osvojení si citu pro vzdálenost.

Lekce probíhaly v košáru, nejprve se pes nechal kolem ovcí obíhat a psovod se snažil u psa zvýšit zájem o ovce. Dále pomocí ovčácké hole usměrňoval psův pohyb. Když na tlak ovčácké hole pes nereagoval, bylo použito plašitko z pet lahve.

2. fáze – pes mírně pokročilý – doba trvání: 2 měsíce – počet lekcí: 3

Cíl výcviku: zalehnutí psa na povel psovoda.

Nejprve byl psovi dáván povel „sedni“, protože na něj více reagoval. Jakmile pes spolehlivě reagoval na tento povel, následoval povel „lehni“. V této fázi ve věku 12 měsíců pes absolvoval neoficiální zkoušku testu vloh ovčáckého psa – NHAT.

3. fáze – pes středně pokročilý – doba trvání: 2 měsíce – počet lekcí: 4

Cíl výcviku: vyvádění ovcí z košáru, stabilizace stáda a provedení jednoduchých trialových překážek, mezi které patří slalom, branky, zapasení a zastávka.

Nejprve byl se psem v košáru trénován povel „okolo“, který je důležitý pro stabilizaci stáda. Následovalo vyvedení ovcí z košáru, ale kvůli nedostatečným zkušenostem psa ovce často utíkaly. Pes musel od ohrady ovce vyzvednout a bylo tak učiněno z výchozí pozice na trojúhelníku psovod-ovce-pes.

4. fáze – pes pokročilý – doba trvání: 4 měsíce – počet lekcí: 6

Cíl výcviku: nácvik obtížných a velmi obtížných trialových překážek. Jednalo se o průchod typu II a Y, maltézský kříž, nakládka na přívěs, práce na dálku, drive a manipulace s větším počtem ovcí. Během této fáze byl kromě běžných výcvikových lekcí absolvován také čtyřdenní výcvikový trénink a lekce v rámci týmových farma závodů. Na farma závodech také pes poprvé vyzkoušel práci s indickými běžci.

5. fáze – příprava sledovaného psa na závody – doba trvání: 2 měsíce – počet lekcí: 6

Se sledovaným psem byla procvičována práce na balancu, klidné pracovní tempo a trialové překážky z předchozího výcviku. Nově byly do tréninku zařazeny překážky tranvers, přivedení na dálku a stranové povely.

Ze sledování provedeného v bakalářské práci lze pro praxi vyvodit následující doporučení:

- Pro manipulaci s hospodářskými zvířaty (ovce, kozy, skot, kachny) lze využít jakékoliv plemeno psa (i křížence), pokud se u něj projeví vloha pro pasení. Pokud by se majitel psa chtěl věnovat sportovnímu pasení a účastnit se soutěží, mezi nejčastěji úspěšná plemena využívaná pro sportovní pasení patří v ČR border kolie, australský ovčák a krátkosrstá kolie.
- Velice také záleží na projevu konkrétního jedince, proto je důležité se před pořízením štěněte zajímat se o projev rodičů u pasených zvířat a jejich styl práce.
- Rozhodujícím faktorem ve výcviku je také výběr instruktora. Vhodný je instruktor, který má zkušenosti získané ze soutěží konaných v České republice i v zahraničí a může předat psovodovi získané zkušenosti.
- Přínosem pro psovoda je také trénink konzultovat s více trenéry. Získá tak pohled na věc z jiného úhlu, vyslechne si více názorů, jak při tréninku postupovat nebo vzniklé problémy řešit.
- Možnost absolvovat lekce v několika výcvikových areálech má pozitivní vliv na posun ve výcviku psa. Pes pracuje s různými ovci, které jinak reagují (jsou tlačivé nebo rychlejší), v různém prostředí a podmínkách. Učí se tak řešit rozmanité situace.
- Aby psovod se psem dosáhl stanovených cílů, musí i on správně plnit svoji úlohu, což je správné a včasné povelování a odhadnutí situace. Proto jsou vhodné i společné výcviky s dalšími dvojicemi, kdy si psovod všímá způsobu jejich práce. Vidí chyby, kterých by se sám měl vyvarovat, nebo lepší provedení určitého cviku.
- Zvláště na prvních lekcích by měl výcvik probíhat formou hry bez jakýchkoliv zákazů, aby pes o ovce neztratil zájem. Postupně psovod výcviku udává řád (udržování balancu, napomínání např. za kousání nebo štěkání).
- První lekce by měly být soustředěny do košáru, kdy má psovod psa pod kontrolou. Pokud by nezkušený pes příliš brzy začal pracovat mimo košár, mohl by mít pocit nezávislosti na handlerovi a mohl by začít dělat chyby.
- Aby psovod reagoval na chování psa včas, může při práci couvat a být ke stádu čelem. Tím se zpřesní jeho reakce a postup ve výcviku se urychlí.
- Psovod by měl dbát na klidné tempo psa, aby ovce neuháněl.
- Při výcviku trialových překážek musí handler sledovat reakce stáda, aby dal psovi včas správný povel. Pokud to situace vyžaduje, je dobré psa před překážkou přibrzdit, aby se ovce ve vchodu netlačily.
- U překážek, které prochází pouze stádo se psem, by měl pes ovce od psovoda do vstupu překážky odtlačit. Psovod si psa přivolá nebo mu dá příslušný stranový povel. Pes tak dočasně pracuje mimo balanc. Handler však musí dávat pozor, aby ovce pod příliš velkým tlakem psa překážku z druhé strany neobešly. V takovém případě psa včas vysílá, aby jim cestu zablokoval.
- Když se nácvik některé překážky nedaří, není vhodné psa do práce nutit. Mohlo by se stát, že o práci ztratí zájem. Lepší je provést cvik, který pes

zvládá, a problémové překážce se věnovat v příštím kole nebo lekci a psa motivovat za každý (i malý) posun.

- Účast na závodech prokáže připravenost psa i handlera. Pro úspěšné dokončení je dobré pečlivě si projít trať a sledovat trialy ostatních soutěžích. Psovod tak může zjistit, na jaké překážky si dát pozor.
- Psovod by také neměl podléhat stresu, aby se nedopustil zbytečných chyb. Každé sebemenší zaváhání se projeví na povelch vysílaných tělem, které pes zachytí a může ovlivnit výsledek. I během trialu by se měl pes chválit za dobře odvedenou práci a motivovat k další akci podobně jako v tréninku. Pro psa není rozdíl mezi soutěžním trialem a tréninkem, podobně by měl do závodu vstupovat i psovod.

7. Seznam použité literatury

1. ALDERTON, David. *Psi: obrazový průvodce s vyobrazením více než 300 plemen psů z celého světa*. Martin: Vydavatel'stvo Osveta, 1996, 304 s. Pouhým okem. ISBN 80-88824-14-1.
2. ARVELIUS, Per, MALM, Sofia, SVARTBERG, Kenth, STRANDBERG, Erling. Measuring herding behaviour in Borde collie – effect of protocol structure on usefulness for selection. *Journal of Veterinary Behaviour* (2013) 8, 9-18.
3. BUCKSCH, Martin. *Jak správně krmit psa*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0746-9.
4. CÍSAŘOVSKÝ, Michal. *Pes: nekonečný příběh od pravěku do třetího tisíciletí*. Praha: Canis, 2008. ISBN 978-80-9008201-4.
5. CÍSAŘOVSKÝ, Michal. *Plemena psů A-Z*. Praha: Brázda, 1995. ISBN 80-209-0256-2.
6. DAVIES, Lowri. *Péče o psiho sportovce: kompletní průvodce zdravím sportovních psů*. Přeložil Jana DUŠKOVÁ. Praha: Plot, 2018. ISBN 978-80-7428-334-5.
7. DIVERIO, Silvana, MANCHETTI, Laura, RIGGIO Giacomo, AZZARI, Cotanza, IABONI, Martina, ZASSO, Renato, DI MARI, Walter, MATTEO SANTORO, Michele. *Applied Animal Behaviour Science* 191 (2017) 67-77.
8. FAJMON, Tomáš. Sheepdog trials (závody ovčáckých psů). *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2009, III(2), 70. ISSN 1802-1867.
9. FALAPPI, Rino. *Psi: poznávání, výběr, péče a chov*. Praha: Ikar, 2001. Velký průvodce přírodou (Euromedia Group - Ikar). ISBN 80-7202-885-5.
10. FOGLE, Bruce. *Encyklopedie psů: [velká ilustrovaná encyklopedie představuje více než 400 plemen a druhů psů]*. Ilustroval Tracy MORGAN. Praha: Fortuna Print, 1995. ISBN 80-85873-37-0.
11. FOGLE, Bruce. *Psi: [plemena, výcvik, zdravotní péče, chování, historie]*. Praha: Slovart, 2007. Velký ilustrovaný průvodce. ISBN 978-80-7209-912-2.
12. HÁLA, Jan. Balance, Eye a povely. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2008a, II(5), 67 s. ISSN 1802-1867.
13. HÁLA, Jan. Povely pro manipulaci psa se zvířaty. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2008b, II(6), 67 s. ISSN 1802-1867.
14. HÁLA, Jan. Vlohy psa pro pasení. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2008c, II(4), 66-67 s. ISSN 1802-1867.
15. HÁLA, Jan. Výběr štěněte a jeho raná příprava pro pasení. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2008d, II(3), 72 s. ISSN 1802-1867.
16. HAMILTON, William Donald. *Journal of Theoretical Biology*. Geometry for selfish herd. (1971) Vol. 31. Issue 2. Pages 295-311.
17. CHALOUPEK, Václav. *Povídání o psech, aneb, Jak si je zamilovat: (podle známého televizního seriálu)*. Praha: Naše vojsko, 1993. ISBN 80-206-0186-4.
18. JONG, Anneke de. *Walk up: Pasení s tradičním plemenem*. 2. vydání. Nizozemsko, Hoornsterzwaag: Copyright by Anneke de Jong, 2017.
19. KYDD, Erin a MCGREEVY, Paul. Sex differences in the herding styles of working sheepdogs and their handlers. *PLoS ONE* (2017) 12(9)
20. LAUKNER, Anna. *Pes - správné krmení: jednoduše, chutně, zdravě*. Praha: Grada, 2006. Tip. ISBN 80-247-1761-1.
21. LEYEN, Katharina von der. *Vlastnosti psů: 140 plemen a jejich charakteristiky*. Praha: Knižní klub, 2004. ISBN 80-242-1135-1.

22. LOUČKA, Radko. Jak posuzovat „drive“. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2009a, III(1), 66 s. ISSN 1802-1867.
23. LOUČKA, Radko. Jak posuzovat „shed“. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2009b, III(2), 68-69 s. ISSN 1802-1867.
24. LOUČKA, Radko. *Pasení se psem: metodická příručka výcviku*. Brno: Svaz chovatelů ovcí a koz ČR, 2008. ISBN 978-80-904140-4-4.
25. LOUČKA, Radko. *Pasení se psem: sport, práce i zábava*. Praha: Plot, 2016. ISBN 978-80-7428-298-0.
26. LOUČKA, Radko. Poznámky ze školení – pasení ovcí je týmová práce. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2007a, I(2), 76-77 s. ISSN 1802-1867.
27. LOUČKA, Radko. Zápisky ze školení – Předvídat moment zlomu. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2007b, I(5), 66-68 s. ISSN 1802-1867.
28. MALM, K. Svensk veterinär tidning. Problembeteende hos hund – ett område med många aspekter. (1999) Vol. 51. Issue 7. Pages 363-368.
29. MCCONNEL, Patricia Bean, BAYLIS, Jeffrey.R. Ethology: international journal of behavioural biology. Interspecific Communication in Cooperative Herding; Acoustic and Visual Signals from Human Shepherds and Herding Dogs. (1985) Vol. 67. Issue 1-4. Pages 302-328.
30. PALACKÁ, Adéla. Krmení pracovních a sportovních psů. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2015, IX(2), 34-36 s. ISSN 1802-1867.
31. POLÁČKOVÁ, Dagmar. Jak na to - Dlouhé vodítko ... a co s ním?. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2010, IV(3), 66-67 s. ISSN 1802-1867.
32. POLÁČKOVÁ, Dagmar. Plemena ovčáckých a honáckých psů (3. díl). *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2013, VII(3), 70 s. ISSN 1802-1867.
33. POLÁČKOVÁ, Dagmar. Povely pro manipulaci psa se zvířaty. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2011a, V(6), 70-71 s. ISSN 1802-1867.
34. POLÁČKOVÁ, Dagmar. Walk on a flanking. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2011b, V(5), 74 s. ISSN 1802-1867.
35. POLÁČKOVÁ, Dagmar, VAŇOUREK, Lukáš. Drive. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2011, V (6), 70-71 s. ISSN 1802-1867.
36. PROCHÁZKA, Zdeněk. *Chov psů*. Praha: Paseka, 2005. ISBN 80-7185-768-8.
37. RAGÁNOVÁ, Jitka. Treibball vs. pasení ovcí. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2016, X(1), 64-65 s. ISSN 1802-1867.
38. REINERTH, Susanne. Natural Dog Food: Syrové krmivo pro psy. [Německo]: Winterwork, c2011. 240 s.
39. ROUSSELET-BLANC, Pierre. *Pes: velká obrazová encyklopedie*. Praha: Svojtka & Co., 1999. ISBN 80-7237-215-7.
40. ŘÍHA, Martin. *Plemena psů: všechna plemena uznaná FCI*. Olomouc: Rubico, 2009. ISBN 978-80-7346-1058.
41. TAGGART, Caroline. *Encyklopedie psů*. Praha: Jan Vašut, 2002. ISBN 80-7236-032-9.
42. TURCSÁN, Borbála, KUBINYI, Enikő, MIKLÓSI, Ádám. Trainability and boldness traits differ between dog breed clusters based on conventional breed categories and genetic relatedness. *Applied Animal Behaviour Science* 132 (2011) 61-70.
43. VAŇOUREK, Lukáš. Penning. 68 s. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2012a, VI(5), 68 s. ISSN 1802-1867.

44. VAŇOUREK, Lukáš. Rozdělování - Shedding. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2012c, VI(2), 67 s. ISSN 1802-1867.
45. VAŇOUREK, Lukáš. Singling. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2012b, VI (6), 66-67 s. ISSN 1802-1867.
46. VAŇOUREK, Lukáš. Trial začíná ještě před vyběhnutím. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2013, VII (2), 63 s. ISSN 1802-1867.
47. VAŇOUREK, Lukáš. Výchova a výcvik od štěněte až po dospělého psa - 1. díl. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2010a, IV(5), 60-61 s. ISSN 1802-1867.
48. VAŇOUREK, Lukáš. Výchova a výcvik od štěněte až po dospělého psa - 2. díl. *Psí sporty*. Ústí nad Labem: Czech press group, 2010b, IV(6), 65 s. ISSN 1802-1867.
49. VERHOEF-VERHALLEN, Esther. *Psi: encyklopedie*. 5. vyd. Čestlice: Rebo, 2006. ISBN 80-7234-600-8.

Internetové zdroje

WWW 1 – Border Collie Club Czech Republic, Borderholic 25

BCC CZ - klub - Borderholic. BCC CZ - Border Collie Club Czech Republic [online]. [cit.04.01.2020]. Dostupné z: https://www.bcccz.cz/klub_borderholic.htm

WWW 2 - FCI Rules for International Herding Trials, Traditional Style

Herding Dogs. Object moved [online]. [cit. 18.03.2020]. Dostupné z: <http://www.fci.be/en/Herding-Dogs-60.html>

WWW 3 – Linhartová, Mám doma psího sportovce – díl třetí – Výživa

Mám doma psího sportovce – Díl třetí – Výživa. Chovatelské potřeby a krmiva [online]. Copyright © [cit. 04.01.2020]. Dostupné z: <https://www.siera.cz/clanek/mam-doma-psiho-sportovce-dil-treti-vyziva.html>

WWW 4 – Spolek pasení, O spolku pasení

O spolku pasení – SPCZ. SPCZ – "Není dobré stádo, když nemá dobrého ovčáka – a není dobrý ovčák, když nemá dobrého psa." [online]. Copyright © 2020 [cit. 04.01.2020]. Dostupné z: <http://spolekpaseni.cz/o-spolku-paseni/>

WWW 5 - FCI Rules for International Herding Trials, Collecting Style

Herding Dogs. Object moved [online]. [cit. 14.06.2020]. Dostupné z: <http://www.fci.be/en/Herding-Dogs-60.html>

8. Přílohy

Příloha č. 1 - Hodnotící protokol NHAT sledovaného psa

HODNOTÍCÍ PROTOKOL NHAT SCORE CARD NHAT

Název akce / Event Intenzivní trénink Těně	Místo / Place Těně	Datum / Date 14.4. 2019
Jméno psa / Dog name Richi		Datum narození / Born 10.4. 2018
Číslo čipu / Chip 941000024014195	Pohlaví / Sex ♂	
Majitel / Owner Michaela Vilimovská	Plemeno / Breed Border kolie bez PP	
Psovod / Handler Michaela Vilimovská		

Úkoly / Exercises	Poznámky / Comments	Čas / Time		
Kontakt s lidmi <small>Contact with people</small> Kontakt se psy <small>Contact with dogs</small> Citlivost ke zvukům <small>Sensitive to noise</small> Vztah se psovodem <small>Relationship with the handler</small> Překážka <small>Obstacle</small> Absence psovoda <small>Absence of handler</small> Přivolání <small>Recall</small>	Část Socializace / Sociability part			
Hodnocení <small>Evaluation</small>	☒ Prospěl <small>Passed</small>	☐ Neprospěl <small>Not Passed</small>	☐ Diskvalifikován <small>Disqualified</small>	
Příchod ke stádu <small>Approaching the flock</small> Kontakt se stádem <small>Contact with the flock</small> Zájem a iniciativa <small>Interest and initiative</small>	Část Vlohy ovčáckého psa / Herding Dog Aptitude part			
Hodnocení <small>Evaluation</small>	☒ Výborně <small>Excellent</small>	☐ Dobře <small>Good</small>	☐ Nedostatečně <small>Insufficient</small>	☐ Diskvalifikován <small>Disqualified</small>
Rozhodčí - jméno, podpis <small>Judge, No name, signature</small>		Jana Kautská 		

Obrázek č. 9 - Australský ovčák

Autor: Marie Němečková

Obrázek č. 10 – Border kolie

Autor: Daniela Rájová

Obrázek č. 11 - Krátkosrstá kolie

Autor: Ivan Růžička

Obrázek č. 12 – Zavedení do košáru

Autor: Ivan Růžička

Obrázek č. 13 – Hlídnání ovcí ve vchodu košáru

Autor: Ivan Růžička

Obrázek č. 14 - Maltézský kříž

Autor: Ivan Růžička

Obrázek č. 15 – Vedení ovcí na pastvu

Autor: Ivan Růžička

Obrázek č. 16 – Hlídnání ovcí na pastvě

Autor: Ivan Růžička

Obrázek č.17 – Vedení ovcí za psovodem na koni

Autor: Ivan Růžička

Obrázek č. 18 – Práce s indickými běžci

Autor: Veronika Otýpková

Obrázek č. 19 – Shedding (přivolání psa skrz stádo)

Autor: Daniela Rájová